

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΑ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1962 | ΑΡΙΘ. 19

ΠΡΙΝ ΑΠΟ 40 ΧΡΟΝΙΑ

ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Ἄν δὲν κάνομε λάθος στὸ λογαριασμό μας, μιὰ πὸν τὸ νέο ἡμερολόγιο πάει δεκατριεῖς ἡμέρες μπροστὰ ἀπὸ τὸ ἀλ-
λοτινὸ, στὶς 9 Σεπτεμβρίου 1962, συμπληρώθηκαν σαράν-
τα χρόνια ἀπὸ τὶς 27 Αὐγούστου 1922, πὸν ἐμαρτύρησε
στὴ Σμύρνη ὁ Μητροπολίτης Χρυσόστομος. Πρόκειται γιὰ μιὰ

ἐπέτειο ἀπὸ ἐκεῖνες πὸν παί-
ρουν ἕναν τόνο ιερότητος στὴν
ἱστορία, χάρις στὸ ὕψηλὸ γε-
γονὸς πὸν ἔρχονται νὰ ὑπεν-
θυμίσουν—μιὰ πράξη ἀπαρά-
μιλλης θυσίας πὸν ἔχει ἀφή-
σει τὴν ἀναλαμπή της γιὰ
πάντα μέσα στὴ μαύρη, στὴν
ἐφιαλτικὴ νύχτα τῆς Κατα-
στροφῆς. Γνωρίζομε βέβαια
πὸς ἡ κατάσταση ἄλλαξε
ἀπὸ τότε, πὸς ὁ σημερινὸς
κόσμος ἐπῆρε ἄλλη διαμόρ-
φωση καὶ πὸς σὲ ὅ,τι ἀφο-
ρᾷ τὶς σχέσεις μας μὲ τὴν
Τουρκία, ὄστερα ἀπὸ τὶς νέες
πραγματικότητες πὸν ἐδη-
μιούργησαν οἱ συνθήκες χρη-
σιμοποιῶνται ἄλλα κριτήρια.

Πάντως θὰ ἦταν μιὰ ἀσύγνωστη παράλειψη τῆς ἐλληνικῆς μνή-
μης τὸ νὰ περάσει μιὰ τέτοια ἐπέτειος χωρὶς νὰ τιμηθεῖ ἡ
μνήμη Ἐκεῖνου, πὸν σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς φοβερότερες ὥρες τῆς τόσο
δοκιμασμένης, τῆς πολίπλαγκτης ἱστορικῆς ζωῆς μας, τότε πὸν
πῆγαν νὰ ἀδρανήσουν οἱ πανάρχαιες ἐλληνικὲς ἀρετὲς, αὐτὲς πὸν

προβάλλονται στη στιγμή τῆς υπέρτατης δοκιμασίας, τὶς ἐξύπνησε, τὶς διοχέτευσε μέσα στὴν καρδιά του, μέσα στὴν ψυχὴ του, καὶ περιφρονώντας τὴ μοῖρα τοῦ πολέμου τὶς ἔκαμε μεγάλη ἀπόφαση.

*

Τὸν ἐγνωρίσαμε ἀπὸ κοντὰ τὸν καιρὸ τῆς Μικρασιατικῆς ἐκστρατείας, διατηροῦμε σὰν πολύτιμο κειμήλιο μιὰ Καινὴ Διαθήκη μὲ τὴν ὑπογραφή του—«Εἰς ἀνάμνησιν μεγάλων κοσμοϊστορικῶν ἡμερῶν καὶ πρὸς μύρωσιν μεγάλων χριστιανικῶν ἀρετῶν. Ὁ Σμύρνης Χρυσόστομος 1921»—καὶ πηγαίναμε νὰ τὸν ἰδοῦμε στὴν Ἀγία-Φωτεινὴ, τὴν ἴδια γέρικη Μητρόπολι πὸν κρατοῦσε τὴ θύμιση ἐνὸς ἄλλου μάρτυρα κληρικῶ, τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ε΄. Θὰ τὸν ξαναθυμίσουμε γιὰ τοῦτο, ἔτσι ὅπως ἔχομε κρατήσει τὴν ἀνάμνησίν του, σὲ μιὰ παλιὰ σελίδα μας.

*

..Ὁ Δεσπότης, μόλις ἔκλεισε ἡ πόρτα πίσω ἀπὸ τὸν τελευταῖο δημογέροντα—γιατὶ ἐκείνη τὴν ἡμέρα εἶχε καλέσει ὅλους τοὺς δημογέροντες κί ὅλους τοὺς ἱεράρχες—πῆγε καὶ στάθηκε μπροστὰ σ' ἓνα κáδρο κρεμασμένο στὸν τοῖχο ἀπὸ χρόνια πολλά. Ποτὲ δὲν ἔμαθε πόσα, ἐκεῖ τὸ βρῆκε, ἐκεῖ τὸ βρῖσκανε ὅλοι οἱ Δεσποτάδες ὅταν πρωτομπαίνανε στὴ Μητρόπολη. Στὴν ἴδια θέση, κρεμασμένο ἀπὸ τὸ ἴδιο καρφί. Τὸ μόνο πὸν μάθαιναν, τὸ μόνο πὸν τοὺς ἔλεγαν ἀμέσως οἱ παλαιότεροι, γιὰ νὰ ξαίρουν καὶ γιὰ νὰ προσέχουν, ἦταν πὼς ἔμενε ἀπὸ χρόνια φυλαγμένη στὴν ντουλάπα μιὰ εἰκόνα γιὰ νὰ μπεῖ ἐπάνω στὸ κáδρο καὶ νὰ τὸ σκεπάσει ἂν χρειαζότανε. Γιατὶ σὲ ὀρισμένες ἐπικίνδυνες ὥρες αὐτὸ τὸ κáδρο, ἢ μορφὴ πὸν ἔδειχνε αὐτὸ τὸ κáδρο, δὲν ἔπρεπε νὰ φαίνεται. Σήμερα ὅμως γινόταν τὸ ἀντίθετο: δὲν ἔφτανε νὰ φαίνεται, ἔπρεπε ν' ἀναγογιέται, νὰ αἰσθάνεται, νὰ καταλαβαίνει τί τοῦ λέν. Ὁ Δεσπότης μιὰ φορὰ ἔτσι ἔβλεπε τὴ μορφὴ του, σὰ νάχε μπροστὰ του πρόσωπο ζωντανό, ἀληθινὸν ἄνθρωπο.

— Γιώργη Ἀγγελόπουλε! τοῦ ψιθύρισε, καὶ νὰ μὲ συμπαθᾷς πὸν σὲ φωνάζω μ' αὐτὸ τὸ ὄνομα, τὸ κάνω γιὰ νὰ σοῦ θυμίσω τὴ Δημητσάνα, τὸ Μωρηά. Γιὰ νὰ σοῦ θυμίσω τὸ Εἰκοσιένα.

Ἐγύρισε ἀπὸ παλιὰ συνήθεια τὸ κεφάλι του κατὰ τὴν κλεισμένη πόρτα, γιὰ νὰ δεῖ μὴν τὴν ἀνοιξε κανεῖς, μὴν κρουφακούμε. Κί ἀμέσως ξανάρχισε κοιτάζοντας, ἀδράζοντας τὸ κáδρο μὲ τὸ βλέμμα του, ὅπως θὰ τῶπιανε μὲ δυνατό χέρι:

— Τὸ Εἰκοσιένα, τοῦ φώναξε, ἀρχίζει καὶ γιὰ τὴν Σμύρνη,

ἐκατὸ χρόνια πάνω-κάτω ὕστερα ἀπὸ τὸ Μωρηά. Καὶ πῶς ἀρχίζει! Σὰν τ' ἀνεβασμένο προζύμι, πὸν λίγο νὰ τ' ἀρπάξει ἡ πύρα τοῦ φούρνου ψήνεται, γίνεται ψωμί. Σήμερα ἔφτασε τὸ μήνυμα, τὸ στέλνει ὁ Κρητικὸς ἀπ' τὰ Παρίσια. Αὔριο οἱ προκυμαῖες θὰ γεμίσουν ἑλληρικὸ στρατό. Σοῦ τὸ λέω ἐγώ, ὁ Καλαφάτης ἀπὸ τὰ Τρίγλια, πὸν κάθεται στὸ θρόνο σου. Καὶ σοῦ λέω μὲ τ' ὄνομά μου, ὅπως φωνάζανε τὸν πατέρα μου, τὸν πάππο μου, σ' ὄλο τὸ Μαρμαρᾶ.

*

Ἔτσι μιλοῦσε ὁ Μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος στὸν Πατριάρχη Γρηγόριο, πὸν ἡ εἰκόνα του ἦταν κρεμασμένη στὸν τοῖχο μέσα στὴ μεγάλη αἴθουσα τῆς Ἁγία-Φωτεινῆς. Καὶ θυμήθηκε τὰ παλιὰ χρόνια, ὅπως τὰ ἱστοροῦσαν τὰ παλιὰ χαρτιά στὴ Μητρόπολη. Ἐδῶ πρωτόρθε ὁ Γιώργης ὁ Ἀγγελόπουλος ἀπὸ τὴν πατρίδα του, τὴ Δημητσάνα. Ἐδῶ ἔγινε διάκος, ἐδῶ ἔγινε πρωτοσύγκελλος, ἐδῶ γύρισε ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη ὅταν χειροτονήθηκε μητροπολίτης. Στὴν Ἁγία-Φωτεινῆ. Ἐλεειτουργοῦσε μὲ πρωτοψάλτη τὸ Δημήτρη Λῶτο, τὸ φίλο τοῦ Κοραῆ, πὸν τοῦστέλνε ἀπὸ τὸ «Μονπελλίον» καὶ «ἐκ Παρισίων» τὰ περιῆμμα γράμματα. Ἐλαβε κι' ἐκεῖνος γράμμα τοῦ Κοραῆ ὅταν χειροτονήθηκε. Τὸ φυλοῦσε μαζὶ μ' ἄλλα θυμητικά, μέσα σ' ἓνα κοντι τυλιγμένο μὲ κάποιο φελόνι του, σὰ νάτανε σκεῦος τῆς ἐκκλησίας. Κι' ἀργότερα, ἅμα τὸν ἐκάλεσαν γιὰ ν' ἀνέβει στὸ θρόνο τῶν Πατριαρχείων, ἀπὸ τὴ Σμύρνη ξεκίνησε, τὴν πόρτα τῆς Ἁγία-Φωτεινῆς τράβηξε πίσω του, φεύγοντας γιὰ κεῖ πὸν τὸν περίμενε τὸ μαστύριο, καθὼς ὄρισε ἡ μεγάλη του μοῖρα.

— Ἐνα ἔχω ἀκόμη νὰ σοῦ πῶ, τὸ τελευταῖο, τοῦ ξαναφώναξε ὁ Χρυσόστομος, ἀντικρῶζοντάς τον πιὸ ἐπίμονα, πιὸ βαθιά. Ἄν χρειαστεῖ, μάθε το τώρα πὼς δὲν θὰ φοβηθῶ ν' ἀκολουθήσω τὸ δρόμο σου...

*

Τὰ μάτια του Πατριάρχη ἦταν σὰ νὰ φωτιστήκανε, σὰ νὰ παίξανε γιὰ μιὰ στιγμή.

Τὸ μήνυμα πὸν ἔφερε ὁ Μητροπολίτης Χρυσόστομος στὸν Πατριάρχη Γρηγόριο τὸν Ε' ἀκούστηκε λίγο προητέρα, τὴν ἴδια μέρα—I τοῦ Μάη 1919. Κι' ἀκούστηκε σὰν καμπάνα τοῦ Πάσχα, πὸν εἶχε νὰ χτυπήσει καιρὸ μέσα στὴ Μητρόπολη. Ἡ μεγάλη αἴθουσα βρισκόταν γεμάτη, ὅταν ἔφτασε ὁ λόγος πὸν καρτεροῦσε ἡ ἀκοὴ τῆς Σμύρνης, ὅλης τῆς ἑλληνικῆς Μικρασίας, καιροῦς καὶ καιροῦς. Ἦταν τὸ ἱστορικὸ διάγγελμα πὸν ἔστειλε ὁ Ἐλευθέριος

Βενιζέλος από τὸ Παρίσι, γιὰ νὰ ἀναγγεῖλει ὅτι ἡ Ἑλλάδα ἐκλήθη ἀπὸ τὸ Συνέδριο τῆς Εἰρήνης, στὴ γαλλικὴ πρωτεύουσα, γιὰ νὰ καταλάβει τὴ Σμύρνη. Κι' ὁ κόσμος, ὁ ἀνώνυμος λαός, αὐτὸς ποὺ καθότανε στοὺς μαχαλάδες καὶ στὰ προάστια, μ' ὄλο ποὺ δὲν τὸν κάλεσαν, βρῆκε τὸ ντοροὶ σὰν τὸ καλὸ λαγωνικό, μύρισε τὴ λαχταρισμένη εἶδηση στὸν ἀέρα. Καὶ μόλις πέρασε τὸ μεσημέρι γιόμισε τὸν περιβόλο τῆς Ἁγία-Φωτεινῆς. Σὲ λίγο τὸ μεγάλο μῆνυμα γίνεται γνωστό, κι' ἀπὸ τὴν Ἁγία-Φωτεινὴ κατεβαίνει σὰν κῆμα στὶς προκυμαῖες, γιὰ νὰ προχωρήσει, νὰ σκορπίσει παντοῦ. Στὸ Φραγκομαχαλά, στὰ Τράσα, στὴ Μπελαβίτσα, στὴν Πούντα, στὸ Παραλλέλι καὶ στὰ Ταμπάχανα, στὸ Φασουλᾶ καὶ στὶς Μεγάλες Ταβέρνες, σ' ὄλους τοὺς βερχανέδες, σ' ὄλους τοὺς δρόμους, σ' ὄλες τὶς γειτονιές. Κι' ἀπ' ὄλα τὰ ἑλληνικὰ παραθύρια, ὄλα τὰ μάτια ἀγνατεύουν τὸ πέλαγο, ἀναζητώντας στὰ γαλάζια βάθη τὰ καράβια.

Ἦρθαν καὶ τὰ καράβια. Κι' ἀπὸ τὰ Σώκια ὡς τὸ Δικελῆ, ὡς τὸ Αἰβαλῆ, ἴσαμε τὰ Πάντερμα κι' ἀκόμη πιὸ πέρα, ὄλη ἡ θάλασσα ἀνατρίχιασε, νιώθοντας τὶς καρῖνες τοὺς νὰ σαλεύουν μέσα στ' ἀρχαῖα, στὰ μυθολογικὰ νερά.

*

Δὲν πρόκειται ἐδῶ νὰ περιγράφομε τὰ γεγονότα, θὰ μείνομε μὲ τὸ Χρυσόστομο, ὅταν ἄρχισε τὸ μαρτύριό του στὸ Εἰκοσιδύο, μὲ τὴ Μεγάλῃ Καταστροφῇ. Ἴσως μιλήσομε ἄλλοῦ γιὰ τὴν καταρρευση. Ἐδῶ θὰ παρουσιάσομε τὸ Δεσπότη, πῶς ἐστάθηκε αὐτὲς τὶς ὥρες τῆς ἀπελπισίας, ποὺ ἔπερασαν γιὰ ὄλο τὸν κόσμο ὅπως κοντὰ σὲ φέρετρο νεκροῦ. Ἡ καρδ' αὐτῆς Σμύρνης χτυπᾷ στὴ Μητρόπολη. Τὰ παράθυρα κλείνουν, τὰ σπίτια ρημάζουνε. Οἱ σταυρωμένοι, τὰ δυσκολότηρα, τὰ παλιὰ στασιδία, τὰ γέρικα κωδωνοστάσια μὲ τὶς γέρικες καμπάνες, οἱ Παναγίες καὶ τ' ἄλλα εἰκονίσματα, ὅ,τι εἶχε ἐπάνω του τὴν ἄχνα τοῦ χρόνου, τὴν προσήλωσι τῶσων αἰώνων γεμάτων πίστη ἑλληνικῇ, ὄλα βρίσκονται σ' ἐπιθανάτια ἀγωνία. Τότε παρουσιάζεται ὁ Χρυσόστομος.

*

Ἦσαν πιὰ τὰ πάντα γκρεμιστήκανε, ὁ πρόξενος τῆς Ἀμερικῆς πῆγε καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ δεχτεῖ τὴ μεσολάβησή του γιὰ νὰ φύγει, γιὰ νὰ γλυτώσει δηλαδή. Ἐνα πλοῖο πλευρισμένο στὴν προκυμαία θὰ τὸν ἐπαιρνε σὲ λίγα λεπτά καὶ θὰ τὸν ἔβγαζε ἀπὸ τὴν κόλαση.

Ἦ Δεσπότης ὀδήγησε ἀτάραχος τὸν πρόξενο στὸ παράθυρο, καὶ τοῦδειξε τὸ πλῆθος ποὺ εἶχε ζητήσῃ καταφύγιο στὸ προαύλιο τῆς Ἁγία-Φωτεινῆς.

— Δὲ μπορῶ νὰ φύγω, τοῦ εἶπε, καὶ ν' ἀφήσω ὄλο τοῦτο τὸν κόσμο ἀκέφαλο. Ἐὐχαριστῶ, ἀλλ' ἔχω χρέος νὰ μείνω ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποιμνίου μου.

Ἕνας Τοῦρκος ἀστρονομικὸς πῆγε ἀπὸ τὸν Νουρεντὶν Πασᾶ πὸν εἶχε ἐγκατασταθεῖ στὸ Κονάκι. Ὁ Δεσπότης τὸν δέχτηκε στὸ γραφεῖο του. Ἡ συνομιλία δὲν κράτησε πολὺ. Ὁ Νουρεντὶν τὸν καλοῦσε στὸ Διοικητήριον. Ἐτοιμάστηκε, ἂν καὶ ἐγνώριζε καλὰ ποῦ πηγαίνει. Πρὸ τοῦ φύγει μπῆκε στὴ μεγάλη αἴθουσα κι' ἐπιθύρισε στὴν εἰκόνα τοῦ Πατριάρχου:

— Τί σοῦ ὑποσχέθηκα στὸ Δεκαεπιά; Πῶς ἂν χρειασθεῖ νὰ πάρω τὸ δρόμο σου, δὲ θὰ φοβηθῶ. Κοίταξέ με!...

Πάλι τὰ μάτια τοῦ Πατριάρχου σὰ νὰ φωτιστήκανε, νὰ παίξανε μιὰ στιγμή.

*

Ὁλος ὁ χῶρος γύρω στὸ Κονάκι ἔβραζε ἀπὸ ἓνα πλῆθος ποὺ χαιρότανε τὴν ἐπικράτησή του, τὴ νίκη του. Ὁ Δεσπότης πέρασε ἀνάμεσά του μὲ περήφανο βᾶδισμα καὶ μὲ παρμένη πιά τὴν ἀπόφαση τῆς θυσίας. Οἱ δύο ἄντρες, ὁ Ἕλληνας ἱεράρχης κι' ὁ Τοῦρκος διοικητῆς — πὸν τοὺς ἐχώριζε παλιὰ ἔχτρα— βρέθηκαν ἀντιμέτωποι. Ὁ Νουρεντὶν κοίταξε τὸ Χρυσόστομο, ἔμεινε λίγο σιωπηλὸς κι' ἔπειτα ἄνοιξε τὸ φάκελλο— σύμφωνα μὲ τὴν ἔκδοση πὸν ἔχομε ἐπ' ὄψῃ μας ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ χρόνια. Ὁ φάκελλος ἦταν γεμάτος ἐντυπα στοιχεῖα, πὸν ἔδειχναν τὴν ἐθνικὴ δράση τοῦ Δεσπότη στὸ διάστημα τῆς Κατοχῆς.

— Παραδέχεσαι πῶς εἶχες αὐτὴ τὴ δράση; τὸν ρώτησε ὁ Νουρεντὶν.

— Τὸ παραδέχομαι.

Ὁ διάλογος ἦταν σύντομος, κοφτερός, βιαστικός. Στὴν καρδιά τοῦ Νουρεντὶν κανένας οἶκτος. Στὴν καρδιά τοῦ Δεσπότη καμιὰ ὑποχώρηση.

— Καὶ πῶς γίνεται νᾶχει τέτοια δράση ἓνας παπᾶς;

— Εἶμαι Ἕλληνας παπᾶς! τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Δεσπότης σηκώνοντας τὸ κεφάλι του.

— Πολὺ καλά, εἶπε ὁ Νουρεντὶν κλείνοντας τὸ φάκελλο. Ἐγὼ δὲν πρόκειται νὰ σέ κρίνω. Σ' ἀφήνω ἐλεύθερο. Κι' ἄς σέ δικάσει ὁ λαός.

Στὸ δρόμο, μπροστὰ στὸ Κονάκι, τὸν περιέμενε ὁ λαὸς γιὰ τὸ μαρτύριο. Καὶ τὸ μαρτύριο, ἀνάβοντας τὸ ράσο μέσα στὸ σκοτάδι τῆς Καταστροφῆς, τὸν ξαναζωντάνεψε, τὸν ἔκαμε κατ'ἄφωτο θρόλο.

Γ. ΦΤΕΡΗΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΣ

Β'

Χαρακτηριστική είναι ἡ στάσις τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἐναντι τῆς πατρίδος. Ὁ μέγας Βασίλειος ἐπαινεῖ δι' ἐπιστολῆς τὸν Σωφρόνιον τὸν Μάγιστρον, διότι εἶναι τόσον φιλόπατρις, ὥστε «τὴν ἐνεγκοῦσαν καὶ θρέψασαν πατρίδα ἴσα γονεῦσι τιμᾶν» καὶ χαίρει, ὅτι ἐπ' αὐτοῦ ἄρχοντας «ἄναρ ἐπλούτησεν ἡ πατρίς ἡμῶν, ἄνδρα ἔχουσα τὸν τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῆς ἐπιτραπέντα». Καὶ εἰς ἄλλην ἐπιστολήν του, ἡ ὁποία εἶναι ἀνεπίγραφος, ὁ μέγας Βασίλειος γράφει: «Τοὺς ἐκ τῆς πατρίδος ἡμῶν ἀφικομένους συνίστησί σοι αὐτὸ τὸ τῆς πατρίδος δικαίον... καὶ τὸν ἐγχειρίζοντα τοίνυν τὴν ἐπιστολήν τῇ κοσμιότητί σου δέξαι καὶ ὡς πατριώτην καὶ ὡς δεόμενον ἀντιλήψεως». Καὶ ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός, γράφων εἰς τὸν αὐτὸν Σωφρόνιον, λέγει: «Μητέρα τιμᾶν τῶν ὁσίων· μήτηρ δὲ ἄλλη μὲν ἄλλου, κοινὴ δὲ πάντων πατρίς» καὶ ἐπαινεῖ αὐτὸν «κοινὸν ὄντα τῆς πατρίδος προστάτην». Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἀνακράζει, ὅτι «οὐδὲν πατρίδος γλυκυτέρον». Ὁ μέγας Ἀθανάσιος, τὴν ἐκ τῆς ἐξορίας ἀνάκλησιν τοῦ ὁποίου ὁ αὐτοκράτωρ Κωνστάντιος χαρακτηρίζει ὡς εὐτυχίαν του, διότι τοιοῦτοτρόπως ἀνέκτησε «τὴν πατρίδα ὁμοῦ καὶ τὴν ἐκκλησίαν», προχωρεῖ τόσον, ὥστε νὰ θεωρῇ τὸ «ἐν πολέμοις ἀναιρεῖν τοὺς ἀντιπάλους καὶ ἔνομον καὶ ἐπαίνου ἄξιον». Θεόδωρος ὁ Κύρου, γράφων εἰς τὸν Ζήνωνα τὸν στρατηγὸν καὶ ὑπατον, θαυμάζει τὴν ἀνδρείαν του, «τοῖς οἰκείοις ἠπίως, τοῖς δὲ πολεμίοις ἀνδρείως προσφερομένην», ἡ ὁποία «δείκνυσι τὸν ἀξιέπαινον στρατηγόν». Ὁ ἐπίσκοπος Πτολεμαῖδος Συνέσιος, ὅστις προΐσταται τῆς ἀμύνης τῆς πόλεως κατὰ τῶν ἐπιδραμόντων βαρβάρων, ὑπόσχεται, ὅτι θὰ πομελήσῃ ὡς Λάκων· «μαχήσομαι ὡς ἀποθανούμενος καὶ εὖ οἶδα ὅτι περιέσομαι· Λάκων γὰρ ἄνωθέν εἰμι καὶ οἶδα τὴν πρὸς Λεωνίδα ἐπιστολήν τῶν τελῶν· μαχέσθων ὡς τεθναζάμενοι καὶ οὐ τεθνάζονται»· εὐχεται δὲ τὴν καταστροφὴν τῶν ἐπιδρομῶν. Ὁ περίφημος Εὐστάθιος, ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, κατὰ τὸν δωδέκατον αἰῶνα, ἀναπέμπει εὐχὴν πρὸς τὴν Παρθένον Μαρίαν, εὐχόμενος, ὅπως αὕτη βραβεύῃ «τῷ αὐτοκράτορι ἀριστεύματα πάντοτε, βαρβαρικὰς ἐκτρέπουσα φάλαγγας»¹. Ὁ Εὐθύμιος Μαλάκης, μητροπολίτης Νέων Πατρῶν, ἐκφωνεῖ πανηγυρικὸν

1. Δ. Μπαλάνου, ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 212-213.

λόγον, ὑποδεχόμενος τὸν αὐτοκράτορα Μανουὴλ Κομνημὸν (1143-1180), «μετὰ νικηφόρον στρατεϊὰν ἐκ τῆς Περσίδος ἐπανακάμψαντα»².

Χαρακτηριστικὴ ἔπειτα εἶναι ἡ μαρτυρία τῆς ὀρθοδόξου λατρείας περὶ τοῦ ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐδειξε ζωηρὸν ἐνδιαφέρον διὰ τοὺς ἐθνικοὺς πόθους καὶ τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα. Ἡ Ἐκκλησία εὐχεται, ὅπως ὁ Θεὸς «εὐφραίνῃ ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ τοὺς πιστοὺς βασιλεῖς, νίκας χορηγῶν αὐτοῖς κατὰ τῶν πολεμίων» καὶ προφυλάσσωσιν τοιοῦτοτρόπως τὰς πόλεις ἐκ «βαρβαρικῆς ἀλώσεως» καὶ «παντοίων κινδύνων»³. Εἰς τὴν Θεοτόκον, «τὴν ὑπέρμαχον στρατηγόν» ἀναπέμπονται εὐχαριστήρια, καθ' ὅσον εἰς τὴν ἄμαχον αὐτῆς προστασίαν ἀποδίδονται τὰ «νικητήρια»⁴. «Ὅταν τελῆται ἡ λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ὁ ἱερεὺς εὐχεται, ὅπως ὁ Θεὸς «ἐπισιιάζῃ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν (τῶν βασιλέων) ἐν ἡμέρᾳ πολέμου· ἐνισχύῃ αὐτῶν τὸν βραχίονα· ὑψοῖ αὐτῶν τὴν δεξιάν· κρατύνῃ αὐτῶν τὴν βασιλείαν· καὶ ὑποτάσῃ αὐτοῖς πάντα τὰ βάρβαρα ἔθνη, τὰ τοὺς πολέμους θέλοντα»⁵.

Ἡ ἐναρμόνισις τῶν χριστιανικῶν καὶ ἐθνικῶν ἰδεωδῶν φαίνεται λαμπρότατα καὶ εἰς τὰς ὑπερλάμπρους θυσίας, τὰς ὁποίας ὁ ἑλληνικὸς κληρὸς, συναγωνιζόμενος μετὰ τοῦ λαοῦ «γιά τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστιν τὴν ἀγία καὶ τῆς πατρίδος τὴν ἐλευθερία», προσέφερον εἰς τὸν βωμὸν τοῦ ἔθνους, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας⁶, κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα τῆς ἐθνεγερείας τοῦ 1821 καὶ κατὰ τοὺς προσφάτους ἀγῶνας τοῦ Ἔθνους μας. Τὸ τίμιον αἷμα τῶν χριστιανῶν ὑπερασπιστῶν τῆς πατρίδος ἐσφυρηλάτησε στενοὺς καὶ ἀδιαρρήκτους δεσμοὺς μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Ἔθνους.

Ἄλλὰ γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: Τί θὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τοὺς ἰσχυρίζομένους, ὅτι εἶναι ἀσυμβίβαστος ὁ ὑπερκόσμιος πρὸς τὸν ἐθνικὸν χαρακτῆρα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας; Θὰ ἡδυνάμεθα νὰ ἐπαναλάβωμεν μετὰ τοῦ ἀειμνήστου Ἀκαδημαϊκοῦ καὶ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Δημ. Μπαλάνου τὰ ἐξῆς:

«Ἡ Ἐκκλησία μας ἀπεριφράστως ἦτο, εἶναι καὶ θὰ εἶναι ἐθνικὴ ἐκκλησία διὰ τὸν στενὸν μετὰ τοῦ ἔθνους σύνδεσμον, ἐφ'»

2. Κωνστ. Μ π ό ν η ς, Εὐθυμίου τοῦ Μιλάκη τὰ σφζόμενα, Ἀθήναι, 1937, σελ. 30-31.

3. Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ἡ μορφωτικὴ ἀξία τοῦ ἰσχύοντος Τριφιδίου, σελ. 102.

4. Δημ. Μπαλάνου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 213.

5. Εὐαγγέλου Θεοδώρου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 102-103.

6. Δημ. Μπαλάνου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 213-214.

οὐ στηρίζεται ἡ ζωηροτάτη πρὸς αὐτὴν ἀγάπη τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅστις συνήνωσεν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἔθνικὰς καὶ θρησκευτικὰς παραδόσεις. Ὁ ἔθνικὸς χαρακτήρ τῆς Ἐκκλησίας μας οὐδόλως παραβλάπτει τὸν ὑπερκόσμιον χαρακτήρα αὐτῆς. Τῷ ὄντι, ἡ Ἐκκλησία, ὡς ὑπερκόσμιον, ἀόρατον καὶ πνευματικῆς φύσεως καθίδρυμα, εἶναι ὑπεράνω πάσης ἐπιγείου σχέσεως, συνεπῶς καὶ ὑπεράνω ἔθνικῶν διακρίσεων· ἀλλὰ, κατὰ τὴν ὀρθόδοξον διδασκαλίαν, ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι μόνον ἀόρατον καὶ ὑπερκόσμιον, ἀλλὰ καὶ ὄρατον καὶ ἐγκόσμιον καθίδρυμα, καὶ ὡς τοιοῦτο δὲν δύναται νὰ ἀδιαφορήσῃ πρὸς τὰ κυριώτερα καὶ εὐγενέστερα ἀνθρώπινα συναίσθηματα, ὅποια εἶναι ἡ ἀγάπη καὶ ἡ προσήλωσις πρὸς τοὺς ἐπιγείους δεσμοὺς τῆς οἰκογενείας, τῆς πατρίδος καὶ τοῦ Ἔθνους, οὐδὲ δύναται νὰ μὴ λάβῃ θέσιν ἔναντι αὐτῶν. Σκοπὸς τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι μόνον ἡ φροντίς διὰ τὰ ὑπερκόσμια, ἀλλὰ καὶ ἡ συναφὴς πρὸς ταύτην μέριμνα διὰ τὴν ἐξευγένισιν καὶ ἐξύψωσιν τῶν ἐπιγείων σχέσεων, τὰς ὁποίας δὲν δύναται νὰ ἀγνοῇ. Ἐάν, συγγέοντες τὴν ἔννοιαν ὀρατῆς καὶ ἀοράτου ἐκκλησίας, κατανητήσωμεν εἰς τὴν γνώμην, ὅτι ὁ ἔθνισμός εἶναι τι ἀδιάφορον καὶ ξένον πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, διότι δῆθεν αὕτη μόνον πρὸς τὰ ὑπερκόσμια ἀποβλέπει, θὰ ἔπρεπε, κατ' ἀναλογίαν, ἡ Ἐκκλησία νὰ ἐθεώρει ἑαυτὴν ἀδιάφορον καὶ ξένην καὶ πρὸς τοὺς ἐπιγείους οἰκογενειακοὺς δεσμοὺς. Ἄλλως τὸ ὑγιὲς ἔθνικὸν συναίσθημα, τὸ ἐνυπάρχον ἐν ταῖς αὐτοκεφάλαις ὀρθοδόξοις ἐκκλησίαις, καὶ τὸ ὁποῖον μόνον ἐκτός χώρου καὶ τόπου ζῶντες δύνανται νὰ ἀρνηθοῦν ἢ νὰ κατακρίνουν, οὐδόλως δύναται νὰ παραβλάψῃ τὸν κοινὸν σύνδεσμον τῶν ἐκκλησιῶν, οὐδὲ τὴν συνένωσιν πάντων τῶν Χριστιανῶν εἰς μίαν οὐρανίαν, πνευματικὴν οἰκογένειαν. Ἡ πρὸς τὴν ἐπίγειον πατρίδα ἀγάπη οὐδόλως παρεμποδίζει τὸν πρὸς τὴν ἄνω Ἱερουσαλὴμ κοινὸν χριστιανικὸν πόθον· τοῦναντίον διὰ καταλήλου διαπαιδαγωγήσεως ἢ πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπη θὰ ἠδύνατο νὰ ἀναγάγῃ εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς ἄνω Ἱερουσαλὴμ, χρησιμεύουσα ὡς προπαίδεια καὶ προβαθμὸς δι' αὐτήν.

Ὅτι βεβαίως ἡ πρὸς τὴν ἐπίγειον Πατρίδα ἀγάπη δεόν νὰ διακρίνεται τοῦ σωβινισμοῦ, καὶ ὅτι αὕτη δεόν νὰ εὐρίσκειται, κατὰ τὸ ἐφικτόν, εἰς ἀρμονίαν πρὸς τὴν καθολικὴν ἀγάπην, τὴν ὁποίαν ἐκήρυξεν ὁ Χριστιανισμός, εἶναι ἀναντίρρητον. Ἡ Ἐκκλησία μας, ἀναγνωρίζουσα τὸ ἔθνικὸν συναίσθημα, δεόν ἀληθῶς νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν φροντίδα πρὸς ἐξευγένισιν αὐτοῦ, ἐν πνεύματι χριστιανικῷ, ἐργαζομένη, κατὰ δύναμιν, ὑπὲρ προλήψεως, μετριάσμου καὶ ἄρσεως παρεξηγήσεων καὶ προστριβῶν καὶ ὑπὲρ

παγιώσεως πραγματικῆς καὶ διαρκοῦς μεταξὺ τῶν ἐθνῶν ἀδελφώσεως καὶ εἰρήνης»⁷.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων γίνεται φανερόν, ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ἡ Ἐκκλησία παραδέχονται τὴν πατρίδα ὡς ἐν ἀγαθόν, ὡς μίαν «ἀξίαν». Ἄλλ' ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ δὲν παραδέχεται τὴν ἀξίαν ταύτην ὡς ἀπόλυτον καὶ εὐρισκομένην ὑπεράνω πάσης ἄλλης ἀξίας. Βεβαίως ἡ ἀξία τῆς πατρίδος ἴσταται ὑπεράνω τῆς ἀξίας τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς ἀξίας τῆς οἰκογενείας. «Ἄλλ' ἡ πατρὶς εἶναι ἀξία, ποῦ εὐρίσκεται ὑποκάτω ἀπὸ τὴν ἀξίαν, ποῦ λέγεται (πίστις). Ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν πατρίδα θὰ ἐκδηλώνεται, ὅπως ἡ χριστιανικὴ πίστις ὀρίζει καὶ ἔχει ἀντιστρόφως... Ἡ πατρὶς εἶναι ἀξία, ἡ ὁποία εὐρίσκεται καὶ ὑπὸ τὴν ἀξίαν δικαιοσύνης καὶ ὄχι ὑπεράνω αὐτῆς. Ἡ ἀντίθετος ἀντίληψις, ὅτι θὰ κάμνω, ὅ,τι συμφέρει εἰς τὴν πατρίδα μου, ἀδιάφορον ἀν αὐτὸ εἶναι δίκαιον ἢ ἄδικον, ὁ παράφρων αὐτὸς σωβινισμὸς, ποῦ παρατηρεῖται κυρίως εἰς τοὺς μεγάλους λαούς, εἶναι ἀντιχριστιανικὸς ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον»⁸.

Δι' αὐτὸ οἱ ἱερεῖς μας ἄς συντελέσουν καὶ αὐτοὶ κατὰ δύναμιν εἰς τὴν διαφώτισιν τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ ἐπὶ τοῦ ὅτι ὁ ἀληθὴς πατριώτης καὶ ἐθνικόφρων πρέπει νὰ σέβεται τὰς ἐλληνορθόδοξους παραδόσεις καὶ νὰ ζῆ συμφώνως πρὸς αὐτάς. Δι' αὐτό, ἐὰν εἷς Ἕλλην εἶναι πλεονέκτης, ἄσωτος, ἄδικος, οὐδὲν ἄλλο πράττει παρὰ τοποθετεῖ δυναμίτιδα εἰς τὰ πνευματικὰ θεμέλια τοῦ Ἔθνους. Μόνον ὁ Ἕλλην, ὅστις ἐμπνέεται ὑπὸ τῶν ἐλληνορθόδοξων ἀρχῶν καὶ ἐφαρμόζει τὰς αὐτάς εἰς τὴν ζωὴν του, γίνεται σκαπανεὺς καὶ ἐργάτης τοῦ ἀληθοῦς ἐθνικοῦ μεγαλείου.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

7. Αὐτόθι, σελ. 214-215.

8. «Σύγχρονα προβλήματα», ἐκδ. «Ζωῆς», Ἀθήναι 1948, σελ. 53-55.

ΠΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΚΛΑΥΡΟΤΕΡΟΝ ΦΩΣ ΣΤΗΝ ΝΕΟΛΑΙΑΝ ΜΑΣ

Ἀνήλικα εἶναι, ἀλλ' ἱκανὰ νὰ ὑποπέσουν καὶ σὲ ἀξιόποινες πράξεις, ὥστε νὰ ἐγκλεισθοῦν καὶ στὴ φυλακὴ. Τώρα ὅμως ἔχουν ἐνηλικιωθῆ στὴ πνευματικὴ ζωὴ, καθὼς δείχνουν τὰ γραφόμενά τους, πού μοῦ τὰ ἀπέστειλαν ὡς ἐκ τῆς ποιμαντικῆς μου ιδιότητος. Τὰ φέρομεν στὴ δημοσιότητα—μέρος τούτων—ἐν συνεχείᾳ τοῦ ἀρθροῦ μας «Σώσωμεν τὸ παιδί», γιὰ νὰ διαβαστοῦν καὶ ἀπὸ ἄλλα παιδιὰ, μικροῦς καὶ μεγάλους. Εἶναι λόγια πού ὁμιλοῦν γιὰ τὴν ἀλήθειαν τοῦ Χριστοῦ, γιὰ τὴ μετάνοια καὶ τὴ σωτηρίαν καὶ περισσότερο δείχνουν τὸ πλεῖστον φῶς πού πήραν ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Γραφήν πού τὸ βλέπομεν διαβάζοντες τὶς παραπομπὰς πού εἶναι πλούσια διανοησιμένες. Τέτοια θαύματα ἐπετέλεσεν οἱ Ὅμιλοι στὶς Φυλακὰς σὲ μικροῦς καὶ μεγάλους. Δόξα τῷ Θεῷ!

Ἄρχμ. Πρ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

(...Ὁ Παγκόσμιος σίφουνας πού ξέσπασε πάνω στὴν σημερινὴν ἀνθρωπότητα λόγῳ τοῦ τελευταίου Παγκοσμίου Πολέμου ὑπῆρξε ἡ αἰτία πού εἴμεθα κλεισμένοι στὰ σίδηρα τῆς φυλακῆς μας. Καὶ μέσα ἀπὸ τὰ σίδηρα τῆς θλίψεως καὶ τοῦ πόνου τίποτε ἄλλο δὲν κάμνομεν ἀπὸ τοῦ νὰ μελετῶμεν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, νὰ ἐρευνῶμεν τὸ βάθος τῆς Βίβλου, νὰ βγάζωμεν διδάγματα τὰ ὁποῖα καὶ διακηρύττομεν μετὰ παρρησίας... Ἡ ὥραία μας παιδικὴ ζωὴ μέσα στοὺς κόλπους τῆς προσφιλοῦς μας οἰκογενείας, μᾶς μένει ἀλησμόνητος. Τὴν Ἐκκλησίαν; Τὸ Σχολεῖον; Ποιὸς ἤμπορεῖ νὰ τὰ ξεχάσῃ; Γεμάτοι τότε μετὰ τὴν παιδικὴν ἀπλότητα καὶ καθαρότητα ἀπενίψαμε τὴν ζωὴν τοῦ μέλλοντος σὰν ἓνα χαρούμενο παιχνίδι. Τὸ χαρούμενο λιμάνι τῆς παιδικῆς εὐτυχίας τὸ ἐγκαταλείψαμε μετὰ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου. Προχωρήσαμε στ' ἀνοικτὰ τοῦ δρόμου τῆς ζωῆς μετὰ μόνον τὰ ἐφόδια τὰ δικά μας. Τὰ χρόνια κύλησαν τὸ ἓνα κατόπιν τοῦ ἄλλου καὶ φθάσαμε στὴν μεγάλη κακοκαιρίαν τοῦ τελευταίου παγκοσμίου πολέμου, πού μᾶς ἔκανε νὰ πέσουμε καὶ νὰ βρεθοῦμε στὸν παρόντα τόπον. Καὶ πρῶτα-πρῶτα ποιά νὰ εἶναι τὰ αἰτία γιὰ τὸ σημερινὸ μας κατάντημα; Ὁ Πόλεμος; Ἡ πτώχεια; Ἡ ὀρφάνεια; Ὁ πλοῦτος; Ὁ ἄνθρωπος; ὁ Θεός; Ὅχι! Δὲν εἶναι αὐτά! Ἡ κυρίως αἰτία τοῦ σημερινοῦ πεσῆματος τοῦ δικοῦ μας καὶ γενικὰ τὸ κατάντημα τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου, εἶναι τὸ ὅτι κτίσαμε τὸ οἰκοδόμημα τῆς ζωῆς μας ἐπὶ τῆς ἄμμου. Εἴμεθα ἄσχημα ξεπαγιασμένοι, διότι ἀπεμακρύνθημεν τῆς θείας πυρᾶς. Τὰ δύο μεγάλα πνευματικὰ ἐργοστάσια ἀπὸ τὰ ὁποῖα διοχετεύεται τὸ φῶς, πρὸς φωτισμὸν τῶν ἀνθρώπων, τὰ τελευταῖα χρόνια τὰ δικά μας δὲν εἰργάσθησαν καλῶς. Ἡ κατὰ μέρος Ἐπιστήμη, στὰ μικρὰ παιδικὰ μας χρόνια, μετὰ τὰ ὑλιστικὰ τῆς σαλπίσματα, μᾶς μόλυνε τὴν ψυχὴν.

Ἡ ἐπιστήμη κατέρριψε τὰ πάντα, ἀφοῦ κατασκευάζει μηχανικό ἄνθρωπο, ἠκούετο παντοῦ. Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου πρέπει ν' ἀπολαμβάνη ἐλεύθερα ἅπαντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ, διεσάλπιζαν οἱ ἄλλοι. Ἡμεῖς δὲν κάναμε τὸ τοῦ Ὀδυσσεύς, ποῦ διὰ νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὸν μέγαν κίνδυνον τῶν σειρήνων, ἔφραξε τ' αὐτιά τῶν συντρόφων του. Τὰ δηλητηριώδη σαλπίσματα τοῦ ὕλισμοῦ καὶ τῆς παραστρατημένης ἐπιστήμης μᾶς ἔκαναν νὰ μὴ ρίψωμεν τὸ θεμέλιον τῆς ζωῆς μας ἐπὶ τοῦ ἀδιασαλεύτου βράχου καὶ διὰ τοῦτο σήμερα παταγωδῶς κατεκρημνίσθη. Τὸ καράβι τῆς ζωῆς μας, ἀφοῦ γέμισε ἀπὸ τὴν σαβοῦρα τῆς ἁμαρτίας, κατεβυθίσθη. Ὁ νοῦς μας, ἀφοῦ δὲν ἐφωτίσθη ἀπὸ τὸ ἀνέσπερον θεῖον φῶς τοῦ Εὐαγγελίου, ἔμεινε κατὰ πάντα σκοτεινός. Τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μας, ἐφ' ὅσον δὲν ἐφρόντισε νὰ τ' ἀνοίξῃ ἡ Ἐκκλησία, ἡ οἰκογένεια καὶ τὸ σχολεῖο, ἔμειναν γιὰ πάντα σφαιλιστά. Νά, ἡ μεγάλη καὶ σοβαρωτάτη αἰτία ποῦ ἔφερε ἡμᾶς στὴν φυλακὴν, πολλοὺς στὸν τάφο, καὶ γενικὰ τὸ σημερινὸ ἄνθρωπο, σ' αὐτὴ τὴν μεγάλῃ καὶ πάρα πολὺ κρίσιμῃ καμπῇ! Μέσα στὴν σημερινὴ παγκόσμια σύγχυσι καὶ παραζάλη, τὰ ψευδοσωτήρια κηρύγματα τοῦ ὕλισμοῦ καὶ τῆς ἀθεΐας ἔχουν κατακλύσει μέγα μέρος τοῦ κόσμου... Τὸ θανατηφόρον ἄγκιστρον τῆς ἁμαρτίας, ποῦ φέρει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν αἰώνιον ἐξαφανισμόν, εὐρίσκεται ἐμπροσθεν ἐκάστου ἀνθρώπου μὲ τὸ δηλητηριώδες δόλωμα τῆς ὕλης. Τὰ βαγόνια τῆς ὕλιστικῆς προπαγάνδας μᾶς ἀπεμάκρυναν ἀπὸ τὴν πραγματικὴν ζωὴν...

Ὁ σωτήριος δρόμος ποῦ φωτίζεται ἀπὸ τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης δὲν εἶναι μακριὰ ἀπὸ ἓνα ἕκαστον ἐξ ἡμῶν. Τὸ παγκόσμιον βιβλίον, ἡ Ἁγία Γραφή θὰ μᾶς δώσῃ ἐκεῖνα ποῦ χρειαζόμεθα. Ἡ πηγὴ μὲ τὸ ὕδωρ τῆς ζωῆς εὐρίσκεται μόνον ἐν αὐτῇ. Ἡ εἰρήνη καὶ ἡ ἀγάπη θὰ πλημμυρίσουν τὴν πονεμένην ψυχὴν μας μόνον ὅταν συνδεθῇ μὲ τὸν Χριστόν. Ἐκεῖνο ποῦ ματαίως ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἐρευνούσαμε νὰ βροῦμε στίς ἀλμυρὰς ὕλιστικὰς πηγὰς, θὰ τὸ βροῦμε μόνον στὴν ἀνεξάντλητη πνευματικὴ πηγὴ τῶν Οὐρανῶν. Πρὶν νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸν δρόμον τοῦ θριάμβου, ἅς ἀφήσωμεν τὸ ἑαυτὸν μας νὰ καθαρισθῇ διὰ τῆς πίστεως μὲ τὸ Πανάγιον αἶμα τοῦ Λυτρωτοῦ μας Χριστοῦ (Ἀπ. ζ', 14· Α' Ἰωαν. α', 7). Τὸ φῶς ποῦ φώτισε τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μας ἐκπορεύθη ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ σάλπισμα τῆς σωτηρίας μας ἐκπορεύθη ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Τὸ μόνον ὄπλον ἐναντίον τῶν ὀργάνων τοῦ διαβόλου εἶναι ἡ εἰσδοὸς μας εἰς τὴν λεωφόρον τῆς πραγματικῆς πνευματικῆς ζωῆς. Ἡ ἐξαφάνισις τῶν ἀνθρώπων τῆς ἀκολασίας καὶ τοῦ θανάτου θὰ σημάνῃ μόνον ὅταν ἐμεῖς ποῦ λεγόμεθα Χριστιανοὶ γίνωμεν πραγματικοὶ στρατιῶται τοῦ Χριστοῦ. Πρὸς

τελειοποίησίν μας συντελεῖ μόνον καὶ μόνον τὸ Θεῖον φάρμακον τοῦ Γολγοθᾶ (Πράξ. δ' 12). Τὸ ἀτομικόν, οἰκογενειακόν καὶ ἐθνικόν μας οἰκοδόμημα θὰ λαμπρυνθῇ, δοξασθῇ καὶ μεγαλυνθῇ, ὅταν στηριχθῇ ἐπὶ τοῦ αἰωνίου βράχου τῆς ἀγάπης! Κανένα πρόβατον δὲν θὰ κατασπαράσσεται ὑπὸ τῶν λύκων, ὅταν ἀνήκη εἰς τὴν ποίμνην τοῦ μεγάλου μας Ποιμένος (Ἰωάν. ι', 28-29). Καμμιὰ καρδιά δὲν θὰ εἶναι πικραμένη, ἀφοῦ θὰ ποτίζεται μὲ τὰ θεῖα νάματα τῆς χαρᾶς καὶ τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης. Κανεὶς δὲν θὰ κυλίσταται ἐπὶ τοῦ ὀλέθρου καὶ τῆς ἀκολασίας, ἀφοῦ θὰ φορῇ τὴν ἔντιμον καὶ μεγαλοπρεπῆ στολὴν τοῦ Βασιλέως τῶν Βασιλέων. Κανεὶς ἐνδεὴς, πτωχὸς καὶ δυστυχὴς δὲν θὰ ὑπάρχη, ὅταν τὸ Θεῖον Εὐαγγέλιον πιστῶς ἐφαρμοσθῇ. Μόνον τότε ἡ καταστροφή καὶ ὁ ὀλεθρος θὰ παρέλθῃ, ὅταν ὁ καθεὶς μας ζῇ Χριστιανικῶν ζωὴν. Ὁ πάσχων πλησίον μας δὲν πρέπει νὰ μᾶς εἶναι ξένος, ἀφοῦ γι' αὐτὸν ἐσταυρώθη ὁ Χριστός... Νὰ τὸ τεράστιον ὄπλον ποῦ δύναται νὰ λήθῃ ὅλα τὰ μεγάλα προβλήματα ποῦ τόσο ἀπασχολοῦν τὸν ἄνθρωπον, καὶ νὰ τὸν εἰσαγάγῃ ἐνδόξως καὶ στοὺς Οὐρανοὺς. Νὰ ἡ σημαία ποῦ θὰ ὑπερισχύσῃ καὶ τελείως θὰ ἐξαφανίσῃ τὴν ἀθλιότητα τῆς κρισιμωτάτης σημερινῆς καμπῆς...)

X.O.Φ.K. 1948

Ἔπονται ὑπογραφαὶ

(...Γράφομεν μέσα ἀπὸ τὰ σίδηρα τῆς Φυλακῆς μας, μὰ ἡ χαρὰ ποῦ δοκιμάζομε τὶς ἡμέρας αὐτὰς δὲν συγκρίνεται διόλου μὲ τὴν χαρὰν τῆς περασμένης κοσμικῆς ἐλευθέρου ζωῆς (Ἰωάν. η', 36· ε', 12· Φιλ. δ', 4· Ἰερ. ιε', 16). Μέσα στὴν κατάξερη ἀπὸ δροσιὰ καρδιά μας ἤρχισαν νὰ πίπτουν κρυστάλλινες σταγόνες ὕδατος ζωῆς, ποῦ μαζὺ μὲ τὴν δροσιὰ των μᾶς χάρισαν ἀκόμη καὶ νέα χαρούμενη πραγματικὴ ζωὴ (Α' Πέτρ. α', 23· Γαλ. ε', 22· Ἰωάν. δ', 14). Ζήσαμε πλησίον τῆς στοργικῆς μητρικῆς ἀγκάλης, τοῦ πατρικοῦ φίλτρου καὶ τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης, χωρὶς νὰ δυνηθοῦν καὶ ταῦτα νὰ μᾶς κάνουν νὰ αἰσθανθῶμεν ὅτι εἴμεθα πραγματικὰ εὐτυχεῖς (Α' Ἰωάν. β', 15-17). Ἡ οἰκογενειακὴ ἀγκάλη καὶ τὰ παιδικὰ παιχνίδια πρὸς στιγμὴν μᾶς χάριζαν κάποια ἀνακούφισι καὶ χαρὰ, ἡ ὁποία ἔσβηγε χωρὶς καλὰ-καλὰ νὰ προλάβωμεν νὰ τὴν αἰσθανθῶμεν (Ἰακ. δ', 4). Εἰς τὴν ἐκκλησίαν ποῦ μᾶς πῆγαιναν κάπου-κάπου οἱ γονεῖς μας ἢ τὸ σχολεῖον, κάναμε ὅτι κάναμε τυπικά, χωρὶς καμμιὰ ἐπίγνωση, χωρὶς ἂν νὰ γνωρίζωμεν οὔτε καὶ Χριστιανὸς ἀκόμα τί σημαίνει (Ἦσ. κθ', 13· Κολ. β', 18, 23). Αἱ εἰκόνες τῆς Θεομήτορος καὶ τῶν Ἀγίων, ποῦ διακοσμοῦν τοὺς ἱεροὺς Ναοὺς, μᾶς τραβοῦσαν τὴν παιδικὴ προσοχὴ

μας, πολὺ δὲ περισσώτερον ἢ εἰκὼν τοῦ Ἐσταυρωμένου, ποὺ εἶναι τοποθετημένη ὀπίσθεν τῆς Ἀγίας Τραπέζης, χωρὶς κἄν νὰ γνωρίζωμεν, τί μέγα ἔργον ἔχει ἐπιτελέσει ἐκεῖ ἐπάνω ὁ Θεῖος Λυτρωτῆς (Ψαλμ. μθ', 8-9· Α' Κορ. β', 6-7· Α' Πέτρ. β', 24· Κολ. β', 14). Κάποια φορὰ ἡ παιδικὴ μας περιέργεια μᾶς ἔκαμε νὰ ἐρωτήσωμε περὶ αὐτοῦ τὸν παππᾶ, τὸν δάσκαλο ἢ καὶ τοὺς γονεῖς μας, διὰ νὰ μᾶς γνωρίσουν τὸ μυστήριον τοῦ Σταυροῦ, δυστυχῶς ὁμῶς, οὗτοι ὡς ἐκ συμφώνου μᾶς εἶπον, ὅτι ὁ Ἐσταυρωμένος εἶναι ὁ ἀφέντης Χριστός, ποὺ τὸν ἐπρόδωσε ὁ δόλιος Ἰούδας, καὶ τὸν ἐσταύρωσαν οἱ παράνομοι Ἑβραῖοι. Αὐτὸ ἦταν ὄλο! (Β' Τιμ. δ', 3-4· Κολ. β', 8· Α' Κορ. α', 22-25). Εἰς τὸ σχολεῖον τὰ θρησκευτικὰ μαθήματα δὲν κατώρθωσαν νὰ ρίξουν φῶς εἰς τὸ κεκαλυμμένον εἰς ἡμᾶς μυστήριον τοῦ Σταυροῦ (Α' Κορ. α', 19-20· Ματθ. ιγ', 14-15· Κολ. β', 18). Ἐπρεπε, βλέπετε, νὰ ἔλθωμεν εἰς τὴν φυλακὴν διὰ νὰ μᾶς ἀποκαλυφθῇ τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν ἔργον, ποὺ ἐπετέλεσεν εἰς τὸν Γολγοθᾶ ὁ Θεῖος Λυτρωτῆς, χάριν τῆς σωτηρίας τοῦ ἐνόχου ἀνθρώπου (Πράξ. ια', 23-32· Ὠσηέ. ε', 15· Ρωμ. ε', 8· Α' Ἰωάν. δ', 19).

Ὁ Χριστιανικὸς Ὅμιλος, ποὺ λειτουργεῖ εἰς τὴν φυλακὴν μας, ἐστάθη ἱκανὸς νὰ μᾶς λύσῃ τὸ ἄλυτον διὰ τὸν κοσμικὸν ἀνθρώπον πρόβλημα τῆς ζωῆς, νὰ μᾶς εἰσαγάγῃ εἰς τὸν δρόμον ποὺ φωτίζεται ἀπὸ τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης καὶ τέρμα ἔχει αἰώνιον καὶ ἔνδοξον (Α' Κορ. α', 27-28· β', 13-14· Ἰωάν. η', 12· ιδ', 6· Β' Τιμ. δ', 7-8). Μὲ τὰς καθημερινὰς μας προσευχάς, τὰ κατηχητικὰ μαθήματα καὶ τὴν μελέτην τοῦ Θείου Λόγου, φωτιστήκαμε τόσο πολὺ ποὺ τολμῶμεν νὰ σᾶς γράψωμεν, ὅτι τὸ φῶς τῆς ὁδοῦ Δαμασκοῦ, ποὺ ἐφώτισε τὸν Ἀπόστολον τῶν Ἑθνῶν Παῦλον, δὲν θὰ ὑπερέβαινε κατὰ πολὺ, τὸ ἰδικόν μας (Ψαλμ. ρμε', 18-19· ριθ', 97, 105· Πράξ. θ', 3· Ἰωάν. ιβ', 46). Ὁ Χριστός, ποὺ μᾶς ἤτο τελείως ἀγνωστος, τώρα ὄχι μόνον μᾶς εἶναι πολὺ γνωστός, ἀλλὰ ἔχει γίνεαι φίλος μας καὶ ἀδελφός μας. (Μάρκ. γ', 33-35· Ἰωάν. ιε', 13-14). Τὸν ἑαυτὸν μας, ποὺ ἀγνοοῦσαμε κατὰ τὸ παρελθόν, τώρα τὸν γνωρίζομεν πολὺ καλὰ (Ρωμ. γ', 10· Α' Τιμ. α', 15· Α' Κορ. ιε', 47-49). Τὸ πρόβλημα τοῦ κόσμου δι' ἡμᾶς εἶναι τελείως λελυμένον καὶ γνωστὸν (Γεν. α', 1· Ἐκκλ. α', 2· Πέτρ. γ', 10-13). Ὡ τί χαρὰ! τί εὐτυχία! τί εἰρήνην ποὺ ἀπολαμβάνομε τώρα! Καὶ ὅλα αὐτὰ πηγάζουν ἀπὸ τὴν λυτρωτικὴν θυσίαν τοῦ Χριστοῦ (Ἐφεσ. β', 13-16· Ἦσ. μδ', 22· Ἰωάν. ιζ', 22). Ἐναν κόσμον αἰώνιον, ἕναν κόσμον ἔνδοξον, ἕναν κόσμον ποὺ κολυμβᾷ μέσα στὸ πέλαγος τοῦ Θείου μεγαλείου, βλέπομεν ἄνωθεν ἡμῶν νὰ μᾶς προσμένῃ με ἀνοικτὰς τὰς ἀγκάλας! (Φιλ. γ', 20· Α' Κορ.

β', 9· Περ. α', 4). Ὁ Κύριος τῆς δόξης θά ἔλθῃ νά μᾶς παραλάβῃ μίαν ἡμέραν, καί πιστεύομεν ὅτι δὲν εἶναι καὶ πολὺ μακρὰ (Ἰωάν. ιδ', 3· Ματθ. κδ', 36· 44· Λουκ. κα', 28-31). Δοξάζομεν νύκτα καὶ ἡμέρα τὸν Πανάγαθον οὐράνιον Πατέρα ποῦ ἠδούκησε εἰς αὐτὴν τὴν μικρὰν ἡλικίαν νά μᾶς ἀποκαλύψῃ τὸν Ἐαυτὸν του καὶ νά μᾶς γνωρίσῃ τὸ τί ἔχει κάμει, τί κάνει, καὶ τί θά κάμῃ εἰς τὸν μέλλον δι' ἡμᾶς (Ἐβρ. α', 1· Α' Περ. α', 10-12· Ἰωάν. γ', 16· Α' Ἰωάν. α', 7· β', 1-2· Ρωμ. η', 34· Ματθ. κη', 20· Κολ. α', 22· Φιλ. β', 31· Ρωμ. θ', 16· Α' Κορ. δ', 7· Α' Θεσ. δ', 13-17· Ἰωάν. ιδ', 3). Ἐξω τοῦ Χριστοῦ ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει ζωὴν, διότι δὲν γνωρίζει διατὶ ὑπάρχει καὶ ποῖος εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ἐπιγείου ζωῆς του (Ἰωαν. ιε', 5-6· ς', 51· Ματθ. ιγ', 13· Ἡσ. μν', 7). Ὅπως τὸ ψάρι διὰ νά ἔχῃ ζωὴν πρέπει νά εὐρίσκειται μέσα εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ τὰ φυτὰ εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ ἄνθρωπος διὰ νά ἔχῃ ζωὴν πνευματικὴν, πρέπει νά ζῆ ἐν Χριστῷ (Πράξ. ιζ', 28· Ἰωάν. α', 4, ε', 26, ιδ', 19· Α' Ἰωάν. ε', 11-12). Ἐν τῷ Χριστῷ ὑπάρχει χαρὰ, ἐν τῷ Χριστῷ ὑπάρχει ἀνάπαυσις καὶ εἰρήνη (Ματθ. ια', 28-30· Ἰωάν. γ', 36). Εὐτυχὴς ὁ ἄνθρωπος ποῦ θά τὸν φωτίσῃ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον καὶ θά γνωρίσῃ τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ, ποῦ ἔγινε ἄνθρωπος τέλειος, διὰ νά μᾶς δώσῃ παράδειγμα ἀμέμπτου καὶ ἀγίας ζωῆς. «Ὅστις παρεδόθη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ ἀνέστη διὰ τὴν δικαίωσιν ἡμῶν» (Φιλ. β', 5-8· Α' Ἰωάν. β', 27· Α' Πέτρ. β', 21· Ρωμ. δ', 25.)

Εὐτυχεῖς καὶ μακάριοι καὶ ἡμεῖς ποῦ γνωρίσαμε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια μᾶς ἔχει ἐλευθερώσει (Ἰωάν. η', 32, 36). Εἴμεθα τώρα ἐνωμένοι διὰ τῆς πίστεως, μὲ ρίζας ἰσχυρὰς καὶ ἀδιασπάστους, μετὰ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς καὶ τοιουτοτρόπως πιστεύομεν, ὅτι θά εἴμεθα χρήσιμοι ὡς ἄτομα, ὡς οἰκογένεια, ὡς Ἔθνος καὶ ὡς σύνολον (Φιλ. β', 15· Ρωμ. η', 31-34· Ματθ. ε', 13-14, 16). Νέα κτίσματα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ποῦ εἴμεθα τώρα, ἔχομεν ἱερὰν ὑποχρέωσιν νά ὑψώσωμεν τὴν παιδικὴν φωνὴν μας, ὅπως ἀκουσθῇ ἀπ' ὅλα τὰ συνομίληκά μας παιδιὰ καὶ ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους ἀκόμα ποῦ εὐρίσκονται στὴν ζωὴν τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀγνοίας νά πλησιάσουν κοντὰ στὸν Χριστόν, ἀφοῦ πρῶτα κάνουν αὐτὸ ποῦ κάναμε καὶ ἡμεῖς, καὶ τότε μόνον θά ἀνοιχθῇ μπροστά τους ὁ δρόμος τοῦ μέλλοντος εὐρύς, ὁμαλός, εἰρηνικός καὶ εὐτυχισμένος (Α' Θεσ. α', 6-8· Ἰωάν. ε', 39· Πράξ. δ', 12· Ἰωάν. θ', 25, ιδ', 6· Β' Κορ. ς', 10). Ὡ, πόσον ὠραία θά ἦτο ὕστερα ἀπὸ τὰς τραγικὰς δοκιμασίας καὶ τὰς ἀλλεπαλλήλους συμφορὰς τῶν τελευταίων χρόνων, ἐὰν ὁλόκληρος ἡ δική μας νέα γενεὰ κατανοοῦσε ὅτι πρέπει τὸ θεμέλιον τῆς ζωῆς τῆς, τὸ θεμέλιον τοῦ πολιτισμοῦ τῆς,

τὸ Ἐθνικὸν τῆς θεμέλιον, νὰ τὸ ρίψῃ ἐπὶ τοῦ ἀδιασείστου καὶ χαλυβδίνου αἰωνίου βράχου τῆς ἀγάπης. Καὶ τότε, ὦ! καὶ τότε, δὲν θὰ φοβηθῇ ποτὲ ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ καταρρεύσῃ, ὅποιοι καιροὶ καὶ ἐὰν τὸ προσβάλλουν (Ἦσ. κη', 16· Ματθ. ζ', 24-25· Ἰωάν. ι', 28-30). Τὸ θεμέλιον! Τὸ ἰσχυρὸν θεμέλιον! Τὸ αἰώνιον καὶ ἀδιάσειστον θεμέλιον! Πού δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὸν Χριστόν, μᾶς χρειάζεται σήμερα, ἀγαπητοὶ μας φίλοι, διὰ νὰ οἰκοδομήσωμεν τὸ οἰκοδόμημα τῆς ζωῆς μας λαμπρὸν, ἰσχυρὸν, εἰρηνικόν, πλούσιον, ἔνδοξον καὶ μυριάδες φορὲς εὐτυχημένον!!! (Α' Κορ. γ. 11)...

Χ.Ο.Φ.Σ. - Ο. Ἀηηλίκων 1949

Ἐπονται ὑπογραφαὶ

(...Γεννηθήκαμε ὄλα τὴν περασμένη δεκαετηρίδα, μόλις ἀρχίσαμε νὰ βλέπωμεν καὶ νὰ αἰσθανώμεθα, ἤλθε ἡ μεγάλη θύελλα τοῦ τελευταίου παγκοσμίου πολέμου πού κατέκλυσε καὶ τὴν πατρίδα μας. Ἡ δουλεία, ἡ πείνα καὶ ἡ δυστυχία ἡ γενικὴ μᾶς ἔκανε νὰ χάσουμε τὰ νερά μας τελείως. Τὸ σχολεῖο τὸ ἐπισκεφθήκαμε, μὰ δυστυχῶς τὰ ἐφόδια πού πήραμε εἶναι πολὺ ὀλίγα. Τὴν Ἐκκλησία, πού πλησιάσαμε γιὰ λίγο, σχεδὸν δὲν μᾶς ὠφέλησε τίποτα, διότι ὅ,τι κάναμε τὸ κάναμε τυπικά, χωρὶς καμμιά ἐπίγνωσι. Τὸ ξεσκλάβωμα τῆς πατρίδος μας μᾶς βρῆκε σὲ ἡλικία 11 ἢ 12 ἐτῶν. Τότε ἠλπίσαμε ὅτι θὰ δοῦμε λίγο φῶς μπροστά μας, μὰ κι' αὐτὸ δὲν ἔγινε, διότι μόλις ἄρχισε νὰ ρίχνῃ τίς πρῶτες του ἀκτῖνες γιὰ νὰ φωτίσῃ τίς παιδικές μας ψυχές, ξέσπασε ἡ θύελλα τῆς ἐσωτερικῆς διαμάχης πού μὲ τὰ μαῦρα σύννεφά της σκέπασε καὶ ἔκρυψε τελείως τὸ μόλις ἀνατέλλον ἐλπιδοφόρον φῶς. Παντοῦ ἀκούγαμε τουφεκιές, παντοῦ θρήνους, παντοῦ φόβους, παντοῦ διωγμοὺς καὶ σχεδὸν παντοῦ ἐκτελέσεις (κι' ὄλα αὐτὰ ἀπὸ τὸν πολιτισμένο ἄνθρωπο τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος!). Μέσα σ' αὐτὴ τὴν σύγχυσι καὶ παραζάλη, τί ἔπρεπε νὰ κάμουμε ἐμεῖς μ' αὐτὴ τὴν ἡλικία; Νὰ βρεθῆκαμε μέσα στὴ φυλακὴ!... Ὅπως τὸ ἀρνάκι πού ὅταν τὸ χωρίσῃ ἀπὸ τὴ μάννα του βελάει καὶ πηδάει ἐδῶ κι' ἐκεῖ, ἔτσι καὶ ἐμεῖς κάναμε πίσω ἀπὸ τὰ σίδερα τῆς φυλακῆς. Σὰν τὰ λουλουδάκια πού μαραίνονται, ἐπειδὴ δὲν ποτίζονται, ἤμασταν κι' ἐμεῖς μαραμένα, ἐπειδὴ χωριστήκαμε ἀπὸ τὴν οἰκογένειά μας, τοὺς φίλους καὶ τὴν ἐλεύθερη κοσμικὴ ζωὴ.

Μιὰ μέρα, πού θὰ μείνῃ γιὰ πάντα ἀξέχαστη σὲ μᾶς, μᾶς καλεῖ ὄλους τοὺς κρατουμένους στὸ προαύλιο τῆς φυλακῆς ὁ σεβαστὸς διευθυντῆς μας καὶ μᾶς συνιστᾷ νὰ γραφοῦμε στὸ Χριστιανικὸ Ὅμιλο πού θὰ ἰδρῦσῃ ἕνας συγκρατούμενός μας, πού μόλις εἶχε

ἔλθει ἀπὸ τὰς φυλακὰς Ἀθηνῶν ἀπεσταλμένος μὲ τὴν εἰσήγησιν τῆς Ὀρθοσκευτικῆς Ἐπιθεωρήσεως τῶν Φυλακῶν. Μᾶς ὁμιλεῖ κι' αὐτὸς μὲ θάρρος καὶ μὲ πίστι καὶ μᾶς διαβεβαίω ὅτι θὰ γνωρίσουμε μιὰ θεία ἀστείρευτη πηγὴ πού θὰ μᾶς σβύσῃ τὴν δίψα, πού μᾶς φλογίζει καὶ μᾶς κατακαίει τὰ σωθικά. "Ὅλοι νομίσαμε, καὶ περισσότερο ἡμεῖς τὰ παιδιά, ὅτι θὰ ἔχουμε ἀπὸ τὰ συνηθισμένα κηρύγματα, ἡπατήθημεν ὅμως. Εἴμεθα ἀρκετὰ ἀνήλικα παιδιά πού σᾶς γράφομεν, στὸ Χριστιανικὸ "Ὁμιλο γραμμένα, εἶναι ἐπίσης μεγάλος ἀριθμὸς ἐνηλίκων συγκρατουμένων μας. Τὰ μαθήματα, ὕλη προγραμματισμένη ὑπὸ τῆς Ὀρθοσκευτικῆς ὑπηρεσίας τῶν Φυλακῶν, πού ἔχουμε παρακολουθήσει εἶναι ἀκόμη ὀλίγα, κι' αὐτὰ ὅμως ἐστάθησαν ἱκανὰ νὰ μᾶς κάμουν καινούργια παιδιά μὲ νέα ζωὴ (Β' Κορ. ε', 17). Τὰ λόγια τοῦ σεβαστοῦ μας κατηχητῆ σὰν φωτεινὲς βολίδες, ἐκτοξεύονται καὶ κτυποῦν στὰ γερὰ τὴν παιδική, ἀλλὰ πέτρινη καρδιά μας καὶ τὴν φωτίζουν. Ταυτόχρονα κάποια μυστηριώδης δύναμις Θεϊκὴ μᾶς μετέβαλε τὰς ἐσωτερικὰς ψυχικὰς διαθέσεις, ἀπὸ τὸ κακὸ πρὸς τὸ καλὸ. Φωτεινὴ ἡ Θεία μορφή τοῦ Ἀσπρωτοῦ μας στέκεται μπροστά μας καὶ μᾶς λέγει· μὴ φοβεῖσθε, ἐγὼ πέθανα ἐπάνω στὸ Σταυρὸ γιὰ σᾶς (Α' Πέτρ. β', 24· Ἐφ. α', 7). Μὲ ὅλη τὴ δύναμι τοῦ ἑαυτοῦ μας ριχθήκαμε στὶς θεῖες Του ἀγκάλες καὶ μᾶς ἐθερμάνθη ἡ ψυχὴ καὶ ἡ καρδιά. Στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Χριστοῦ βρήκαμε τὸ θησαυρὸ πού μᾶς πλήρωσε τὴν ψυχὴ ἀπὸ εἰρήνη, χαρὰ καὶ εὐτυχία. Μπροστά στὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ μας, μιὰ ἀγάπη κοσμικὴ μπορεῖ νὰ συγκριθῆ; Τῆς μάνας; Δὲν φθάνει. Τοῦ πατέρα; Οὔτε κἂν προσεγγίζει. Τῶν ἀδελφῶν; Στέκει πολὺ μακριά. (Ἰωάν. ιε', 13). Τώρα εἴμαστε ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ Αἰωνίου χαλυβδίνου βράχου καὶ δὲν φοβούμεθα τίποτα. Ὁ νικητὴς τοῦ κόσμου εἶναι προστάτης μας καὶ ὁ καταργήσας τὸν θάνατον ἀδελφός μας, τί ἔχομεν νὰ φοβηθοῦμε; Εἴμεθα γεμάτα χαρὰ, ζωὴ καὶ εὐτυχία, βλέπουμε τὸν δρόμον τῆς ζωῆς ν' ἀπλώνεται μπροστά μας φωτισμένος, εὐρύς, χαρούμενος, πλημμυρισμένος ἀπὸ ἀγάπη καὶ τὸ τέρμα του εἶναι αἰώνιον καὶ ἔνδοξον. Δὲν βρίσκομεν λόγια νὰ ἐκφράσωμεν τὰς εὐχαριστίας μας στοὺς ἀρμοδίους πού ὀργάνωσαν τὰς σωτηρίους κινήσεις ταύτας στὰς φυλακὰς τοῦ Κράτους. Τὸν σεβαστὸν Διευθυντὴν μας καὶ τὸν ἐμπνευσμένον κατηχητὴν μας, πού μᾶς εἰσήγαγον εἰς τὸν δρόμον πού ὑπάρχει πλοῦτος ἀνεξάντλητος καὶ ἔνδοξος (Α' Πέτρ. α', 8)...

Χ.Ο.Φ.Σ. Ὁμᾶς ἀνηλίκων 1949

Ἔπονται ὑπογραφαί.

«ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ»

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ
ΨΥΧΩΦΕΛΗ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΙΩΔΗ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΞΟΔΟ

Υπὸ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

Εἶναι βαρὺ καὶ μεγάλο τὸ φορτίο τοῦ Ἱερῶς.

Ὁ Ἀαρὼν βαστάζει μεγάλο καὶ βαρύτατο φορτίο, τὴν μέριμνα δηλαδή καὶ τὴν φροντίδα γιὰ τὴν καθεμιὰ ψυχὴ τοῦ λαοῦ. Ἐπάνω στοὺς ὤμους του εἶχε δύο σμαράγδινες πέτρες, ποὺ ἐπάνω τους εἶχανε σκαλισθῆ τα διάφορα ὀνόματα τῶν φυλῶν τοῦ Ἰσραήλ. Αὐτὸς δὲ ἦτανε, κατὰ κάποιον τρόπο, ὁ ἀνάδοχος καὶ ὁ ἐγγυητὴς πρὸς τὸν Θεὸ γιὰ τὰ ὀνόματα αὐτά: «Καὶ ἀναλήφεται Ἀαρὼν τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν Ἰσραήλ ἔναντι Κυρίου ἐπὶ τῶν δύο ὤμων αὐτοῦ, μνημόσυνον περὶ οὐτῶν». (Ἐξοδ. κη', 9-12).

Τὰ σμαράγδια καὶ τὰ πετράδια ταιριάζουσι στὴν Ἀρχιερατικὴ λαμπροστόλιστη στολή. Ἀλλὰ δὲν παύουσι νὰ εἶναι πέτρες· καὶ οἱ ὤμοι ποὺ τὶς βαστάζουσι πρέπει νὰ αἰσθάνωνται τὸ βάρος τους. Ὁ ἴδιος ἐβάσταζε παρόμοια ἐπάνω στὸ στήθος του καὶ τὸ Λογεῖο ποὺ κι' ἐπάνω σ' αὐτὸ πάλι εἶχανε χαραχθῆ τὰ ὀνόματα τῶν Ἰσραηλιτικῶν φυλῶν. «Καὶ λήψεται Ἀαρὼν τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν Ἰσραήλ ἐπὶ τοῦ Λογείου τῆς Κρίσεως ἐπὶ τοῦ στήθους». (Ἐξοδ. κη', 29). Γιατὶ χρέος του ἦτανε, νάχη πάντα μπροστά στὰ μάτια του, καὶ κοντὰ στὴν καρδιά του κι' ἐπάνω στὸ στήθος του τὸν λαό του. Νὰ τὸν ἔχη ἐμπρὸς του, γιὰ νὰ μπορῆ νὰ βλέπη καὶ νὰ παρακολουθῆ, μ' ἐπιμέλεια καὶ μὲ προσοχή, τὰ κινήματά του, ἀφοῦ ἐτάχθηκε νᾶναι ὁ Ἀρχιερέας του. Νὰ βρίσκεται κοντὰ στὴν καρδιά του, γιὰ νὰ τὸν ἀγαπᾶ, σὰν νᾶναι ὅλοι τους πραγματικὰ παιδιὰ του,

ἀφοῦ προσετάχθηκε ἀπὸ τὸ Θεὸ νὰ εἶναι ὁ πνευματικός τους Πατέρας. Ἐπάνω στὸ στήθος του, γιὰ νὰ φροντίζῃ ἀδιάκοπα γι' αὐτούς, κι' αὐτὴ νᾶναι ἡ μοναδική του ἔγνοια καὶ μέριμνα, ἀφοῦ ἡ σωτηρία τους, καὶ ἡ καθοδήγησή τους εἶναι ἡ ἀποστολή του.

Τὸ Λογεῖο αὐτὸ ἔπρεπε νὰ δένεται γερὰ ἀπὸ τοὺς ὤμους· καὶ μὲ τέτοιο τρόπο, πὺ νὰ μὴ σαλεύῃ καὶ νὰ μὴν κινῆται ὅλως διόλου. «Ἴνα μὴ χαλᾶται τὸ Λογεῖον ἀπὸ τῆς ἐπωμίδος» (Ἐξοδ. κη', 28). Δὲν ἐπιτρέπεται καὶ δὲν εἶναι συγχωρημένη στὸν Ἀρχιερέα ἡ μεταιοσχολία, καὶ οἱ βιωτικοὶ περισπασμοὶ καὶ μέριμνες. Δὲν πρέπει νᾶχουνε διαλείμματα τρυφῆς, καὶ ἀνέσεων, οὔτε καὶ ψυχαγωγίες ἀπολαύσεων, οὔτε καὶ ραθυμία καὶ ὀκνηρία κσι ραστώνη. Γι' αὐτὸ οἱ κρῖκοι τοῦ Λογείου ἔπρεπε νὰ εἶναι γερὰ δεμένοι μὲ τοὺς κρῖκους τῆς ἐπωμίδος. Κι' αὐτοὶ πάλι νᾶναι σφικτοραμμένοι ἐπάνω στὸ ὕφασμα. «Καὶ σφίγγεις τὸ Λογεῖον ἀπὸ τῶν δακτυλίων τῶν ἐπ' αὐτοῦ εἰς τοὺς δακτυλίους τῆς ἐπωμίδος συνεχομένους ἐκ τῆς ὑκίνθου, συμπεπλεγμένους εἰς τὸ ὕφασμα τῆς ἐπωμίδος» (Ἐξοδ. κη', 29). Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο πρέπει νὰ εἶναι ἀλληλένδετες οἱ Ἀρχιερατικὲς μέριμνες καὶ φροντίδες. Ἀδιάκοπη πρέπει νᾶναι ἡ κηδεμονία τους. Ἀσταμάτητη ἡ σπουδὴ τους καὶ ἡ ἐπιμέλειά τους. Πολυάσχολη καὶ ἀκούραστη ἡ φιλοπονία τους. Ἀνένδοτη ἡ ἔφεση τῆς ψυχῆς τους, «ἵνα μὴ χαλᾶται τὸ Λογεῖον ἀπὸ τῆς ἐπωμίδος». «Καὶ οἴσοι Ἀαρὼν τὰς κρίσεις τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ· ἐπὶ τοῦ στήθους, ἔναντι Κυρίου διὰ παντός». Καὶ θὰ σηκώῃ ὁ Ἀαρὼν γιὰ πάντα ἐπάνω στὸ στήθος του τὸ κρῖμα γιὰ τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἰσραὴλ, ἀπέναντι στὸ Θεό.

**Ὁ ἁμαρτωλὸς ἀθετεῖ τὸν ἀληθινὸ Θεὸ καὶ λατρεῖε
διάφορα εἰδῶλα, σύμφωνα μὲ τὰ πάθη του.**

Ἐνας Θεὸς μονάχα ὑπάρχει, κι' ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸν δὲν ὑπάρχει ἄλλος Θεός. Οἱ ἁμαρτωλοὶ ὅμως παρε-

κτὸς ἀπὸ τὸν ἓνα καὶ μόνον ἀληθινὸν Θεὸν ποὺ ἐδημιούργησε τὰ πάντα, ἔχουν κι' ἄλλους Θεούς, ὄχι ποιητάς, ἀλλὰ ποιητοὺς καὶ φτιακτοὺς. Διότι ὁ καθένας τους θεοποιεῖ κατὰ κάποιο τρόπο τὸ πάθος ποὺ τὸν κατέχει καὶ ποὺ τὸ λατρεύει. Αὐτὸ προσέχει, αὐτὸ προσκυνᾷ, καὶ μ' αὐτὸ καταγίνεται. Σ' αὐτὸ θυσιάζει καὶ σ' αὐτὸ προσφέρει, σὰν ἓνα εἶδος πλούσιες προσφορές, τοὺς λογισμοὺς του καὶ τὶς ἐπιθυμίες του καὶ τὶς ὀρέξεις του καὶ τὶς πράξεις του, κι' ὀλόκληρη τὴν ψυχὴ του.

Ἔπεσαν, χωρὶς ἄλλο, σὲ πλάνη οἱ ἀνόητοι καὶ ἀσυλλόγιστοι Ἰσραηλιῖτες, ὅταν βλέποντας πῶς ἀργοῦσε νὰ κατέβῃ ὁ Μωϋσῆς ἀπὸ τὸ ὄρος Σινᾶ ἐφώναζαν ἀνόητα στὸν Ἀαρών· «Κάνε μας θεοὺς ποὺ νᾶναι ὁδηγοί μας καὶ νὰ προπορεύωνται ἀπὸ ἐμᾶς» (Ἐξοδ. λβ', 1). Ἐπλανηθήκανε βέβαια, μὲ τὸ νὰ λένε, «Ποίησον ἡμῖν Θεούς». Οἱ Θεοὶ κατασκευάζονται καὶ γίνονται; Ὁ Θεὸς εἶναι φτιαχτός; καὶ τὸ ποίημα εἶναι καὶ μπορεῖ νὰ γίνῃ Θεός; Ἀνόητοι καὶ παραλογισμένοι Ἑβραῖοι, ἓνας καὶ μόνος Θεὸς ὑπάρχει, ὁ δημιουργὸς καὶ ὁ κατασκευαστὴς ὅλης τῆς Πλάσης, κι' ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸν ἄλλος Θεὸς δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχη! Ὅμως ἐπάνω στὴ παραλόγιασή τους καὶ τὴν πλάνη τους καὶ τὴν ἀμυαλιά τους λένε καὶ κάποιαν ἀλήθεια. Ὅτι δηλαδή ὁ ἁμαρτωλὸς καὶ ἀποστάτης καὶ ἀντάρτης ἀπὸ τὸν Θεὸ ἄνθρωπος δὲν ἔχει γιὰ Θεό του τὸν ἀληθινὸ Θεό. Ἀλλὰ ὁ ἴδιος φτιάχνει τὸν Θεό, σύμφωνα μὲ τὴν ἀρέσκειά του κι' ἀνάλογα πρὸς τὶς ἐπιθυμίες καὶ τὰ πάθη ποὺ τὸν κυριεύουνε. «Ποίησον Θεούς»! Γιατί ματαιοπονοῦνε οἱ ἀσεβεῖς καὶ οἱ ἁμαρτωλοί, λέγοντας στοὺς ἄλλους αὐτό; Ὁ καθένας τους φτιάχνει μόνος του τοὺς Θεούς του. Ὁ φιλάργυρος καὶ ὁ πλεονέκτης θεοποιεῖ τὸν πλοῦτο καὶ λατρεύει τὴν περιουσία του. Ὁ ματαιόδοξος, τὴν τύχη του καὶ τὴν ὑπεροχικὴ του θέση. Ὁ φιλήδονος καὶ σαρκικός, τὶς ἀπολαύσεις του. Ὁ λαίμαργος καὶ κοιλιόδουλος, τὸ

στομάχι του. Καὶ γενικὰ κάθε ἁμαρτωλὸς καὶ σκλάβος τοῦ πάθους του, ἔχει ἀναστρώσει ὁ καθέννας τους τὸ ἐδικό του εἶδωλο καὶ σ' αὐτὸ ἀναθέτει τὴν εὐτυχία του καὶ ἐξαρτᾶ κάθε του ὠφέλεια, ἢ γιὰ νὰ ἐκφρασθῶ ἀληθινώτερα, τὴν δυστυχία του. Αὐτὸ νομίζει ἀσφάλειά του καὶ σωτηρία του, ἐνῶ εἶναι ἡ καταστροφή του. «Ἐποίησαν αὐτοῖς μόσχον, καὶ προσκεκυνήκασιν αὐτῷ, καὶ τεθύκασιν αὐτῷ. Οὗτοι οἱ θεοὶ σου Ἰσραήλ, οἵτινες ἀνεβίβασάν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου». Καὶ ἔφτιασαν ἓνα χρυσὸ μοσχάρι, καὶ τὸ προσκυνοῦσαν καὶ τοῦ πρόσφεραν θυσίαις. Αὐτοὶ εἶναι οἱ Θεοὶ σας Ἑβραῖοι, πού σᾶς ἔβγαλαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο. (Ἐξοδ. λβ', 8-9).

Ἡ προσευχὴ προϋποθέτει ἐγκράτεια καὶ νήψη.

Ποτέ μου δὲν ἐπίστεψα, οὔτε καὶ μπορεῖ νομίζω νὰ πιστέψῃ καὶ κανεὶς ἄλλος, πὼς ἀφοῦ κάποιος πολυφάει καὶ πολυπιῆ, εἶναι σὲ θέση, μόλις σηκωθῆ ἀπὸ τὸ τραπέζι τῆς πολυφαγίας του, μὲ βαρυφορτωμένο ἔτσι τὸ στομάχι του, καὶ ἀμέσως ὕστερα ἀπὸ τὸν βαρυχορτασμό του αὐτόν, νὰ κάμῃ κάτι πού νᾶναι ἀξιόλογο καὶ ἀξιέπαινο.

Προτοῦ νὰ κατορθώσωμε κάτι, χρειάζεται νὰ προηγηθῆται νηφαλιότητα καὶ ἐγκράτεια καὶ ἡ πρεπούμενη μετριοφαγία. Γιατὶ ποτὲ ἀπὸ τὴν πολυφαγία καὶ ἀπὸ τὴν πολυποσία δὲν ἐπρόκυψε, οὔτε καὶ μπορεῖ νὰ προκύψῃ, καλὸ. Κυττάξετε. Στους πρόποδες τοῦ ὄρους Σινᾶ ἐστρατοπέδεψαν οἱ Ἑβραῖοι. «Ἐκάθισεν ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραήλ φαγεῖν καὶ πιεῖν» (Ἐξοδ. λβ', 6). «Ἐκάθισεν» ἐστρώθησαν δηλαδή. Δὲν ἐσταθήκανε ὄρθιοι καὶ στὸ πόδι νὰ φᾶνε κάτι, ὅπως τῶκαναν τότε, πού ἐφάγανε τὸ Πάσχα, ὅταν ἐξεσηκωθήκανε νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, καὶ ἐφορούσανε τὰ παπούτσια τους στὰ πόδια τους, καὶ ἐκρατούσανε στὰ χέρια τους τὰ ραβδιά τους, καὶ ἐπήρανε λίγο φαγητὸ γιὰ νὰ σωμ-

πιασθοῦνε καὶ νὰ δυναμώσουνε κάπως, καὶ νὰ ξεκινήσουνε ἀμέσως γιὰ τὴν πορεία τους. Δὲν τὸ κάνανε παρόμοια, οὔτε κι' ἐσκεφθήκανε τὸ ἴδιο καὶ στὴν περίστασιν αὐτὴ· παρὰ «ἐκάθισεν»· στρωθήκανε δηλαδὴ καταγῆς, κι' ἐκάθισαν στὸ τραπέζι γιὰ φαγητὸ ὥρες πολλές. Ἐστρωθήκανε κι' ἐπαραφορτώσανε τὸ στομάχι τους ἀπὸ φαγητὰ καὶ ἀπὸ ποτὰ· «Ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν» (Ἐξοδ. λβ', 6). Κι' ἔπειτα στὸ τέλος ἐσηκωθήκανε κάποτες· «Ἀνέστησαν». Τὸ τραπέζι βέβαια δὲν μπορεῖ νὰ παρατείνεται αἰώνια, κι' «ἀνέστησαν». Πῶς ὅμως «ἀνέστησαν»; Καὶ γιὰ νὰ κάνουνε τί; «Ἀνέστησαν παίζειν». Ἐσηκωθήκανε γιὰ νὰ παίζουνε.

Ἔτσι κάνουν καὶ μερικοὶ Χριστιανοί. Καὶ προκειμένου νὰ πᾶνε κάποια γιορτάσιμην ἡμέρα σὲ μιὰ τελετὴ ἢ σὲ καμμιά ἐκκλησιαστικὴν ὄλονυχτία, στρώνονται πρῶτα στὸ τραπέζι. Κι' ἓνα τραπέζι, ὄχι λιτὸ καὶ μέτριο, ἀλλὰ παραφορτωμένο. Καὶ κάθονται καὶ τρῶνε καὶ πίνουν, καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν γαστροδουλεία τους αὐτὴν ἐτοιμάζονται νὰ πᾶνε καὶ στὴν Ἐκκλησία, γιὰ νὰ προσευχηθοῦνε καὶ γιὰ νὰ προσφέρουνε λατρεία στὸ Θεό! Σηκώνονται λοιπὸν ἀπὸ τὸ τραπέζι. Κι' ἂν τοὺς ρωτήσῃ κανένας, γιατί σηκωθήκανε, θὰ τοῦ ἀπαντήσουνε εὐκαιρα, ὅτι πᾶνε νὰ προσευχηθοῦνε! Ἄν θέλῃ ὅμως κανεὶς τὴ γνώμη μου, τοῦ λέω, ὅτι «ἀνέστησαν παίζειν». Γιατὶ προσευχὴ δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ μὲ στομάχι καὶ μὲ κοιλιά παραφορτωμένη, καὶ μὲ τὸ κεφάλι βαρὺ, μὲ τὶς αἰσθήσεις μας ἀποχαυνωμένες, καὶ μὲ παράλυτα τὸ κορμί μας κι' ὅλα μας τὰ μέλη. Δὲν λέγεται αὐτὸ πού θὰ κάνουν προσευχὴ, ἀλλὰ παιγνίδι. «Ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν».

Αὐτὸ ἰσχυρίζεσαι σύ, θὰ μοῦ εἰπῇ κάποιος γιὰ τοὺς Χριστιανοὺς αὐτοὺς. Ἄλλὰ νά, ὡς τόσο, πού πᾶνε στὴν Ἐκκλησία, καὶ προσεύχονται καὶ ψάλλουνε, μὲ

φωνές μάλιστα μεγάλες και δυνατές, και δέονται στο Θεό. Γελοϊέσαι και λαθεύεις σύ, αγαπητέ μου· όπως ελαθεύθηκε τότε κι' ο 'Ιησοῦς τοῦ Ναυῆ, όταν ὕστερα ἀπὸ τὴν λατρεία τοῦ μόσχου και ὕστερα ἀπὸ τὰ φαγοπότια και τὰ τραπέζια ποὺ στηθήκανε, κατεβαίνοντας μὲ τὸν Μωϋσῆ ἀπὸ τὸ ὄρος, ἄκουσαν ἀπὸ μακριὰ φωνές μεγάλες, κι' ἐθάρρεψαν σὲ μιὰ στιγμή πῶς ὁ λαὸς εἶχε ξεσηκωθῆ κι' ἐπολεμοῦσε· «Και ἀκούσας 'Ιησοῦς τῆς φωνῆς τοῦ λαοῦ κραζόντων, λέγει πρὸς Μωϋσῆν· φωνὴ πολέμου ἐν τῇ Παρεμβολῇ». ("Ἐξοδ. λβ', 17). Ὁ Μωϋσῆς ὅμως, ποὺ τὸν εἶχε πληροφορήσει ὁ Θεὸς τι εἶχε συμβῆ κι' ἀπὸ ποῦ προέρχονταν οἱ φωνές ἐκεῖνες, τοῦ ἀποκρίθηκεν — "Ὅχι. Δὲν εἶναι αὐτὲς φωνές πολεμάρχων. Δὲν εἶναι φωνές ἀπὸ νικητὲς και ἀπὸ τροπαιοῦχους. Ἀλλὰ εἶναι φωνές ἀνθρώπων μεθυσμένων και παραδομένων στὴν κραιπάλη.

Παρόμοια κι' ἐσύ, ἀκούεις ἀπέξω τὸν λαὸ ποὺ βρίσκειται μέσα στὴν Ἐκκλησιὰ και ψάλλει, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀμετροφαγία του και τὴν κρασοκατάνυξή του, και νομίζεις πῶς εἶναι φωνές ἀνθρώπων ποὺ προσεύχονται, φωνές ἀνθρώπων ποὺ ψάλλουνε και ὑμνολογοῦνε τὸν Κύριο. Νομίζεις πῶς εἶναι ψαλμωδίες ἀπὸ ἀνθρώπους, ποὺ ὕστερα ἀπὸ μιὰ κατανυκτικὴ δέηση, κινοῦνε τὸν πόλεμο ἐναντίον στοὺς πνευματικούς ἐχθρούς τοῦ ἀνθρώπου· και στήνουν τρόπαια κατὰ τοῦ Σατανᾶ και κατὰ τοῦ κόσμου κι' ἐναντία στὶς σαρκικὲς τοὺς ἐπιθυμίες. Λαθεύεις ὅμως, καθὼς σοῦ εἶπα. Καὶ οἱ φωνές αὐτὲς εἶναι φωνές ἀνθρώπων, ποὺ ἔχουνε καρηβαρία κι' ἔχουνε παραλογιάσει ἀπὸ τὸ πολὺ κρασί, ποὺ ἤπιανε. Σὺ λές, «φωνὴ πολέμου ἐν Παρεμβολῇ», κι' ἐγὼ σοῦ ἀποκρίνομαι, ὅτι «οὐκ ἔστι φωνὴ ἐξαρχόντων κατ' ἰσχύν, οὐδὲ φωνὴ ἐξαρχόντων τροπῆς. Ἀλλὰ φωνὴν ἐξαρχόντων οἴνου ἀκούω». Δὲν εἶναι φωνές νικητῶν, ποὺ κυνηγοῦνε τοὺς ἐχθρούς τους, ἀλλὰ ἐγὼ ἀκούω φωνές μεθυσμένων. ("Ἐξοδ. λβ', 17-18).

Μετάφρ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Ἡ ἐποχὴ τῆς ψυχικῆς περισυλλογῆς

**ΜΙΑ ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΠΟΥ ΜΑΣ ΦΕΡΕΙ ΠΛΗΣΙΟΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ
Ἡ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑΝ ΕΞΕΡΧΟΜΕΘΑ ΑΝΑΒΑΠΤΙΣΜΕΝΟΙ**

Ὁ κόσμος τῶν μαρτύρων τῆς χριστιανικῆς πίστεως

Καί πάλιν τὸ φθινόπωρο. Ἡ ἐποχὴ αὐτὴ τῆς ψυχικῆς μας περισυλλογῆς καὶ ἀνατάσεως. Τὸ πρῶτο φυλλορρόημα τῶν δένδρων ποὺ σημαίνει τὸ τέλος τοῦ καλοκαιριοῦ δημιουργεῖ ἄθελα μέσα μας ἕνα διαφορετικὸν κόσμον. Μιὰ θλίψις κυκλώνει ἀθέλητα τὴν ζωὴν μας. Καὶ μιὰ ἀτμόσφαιρα ποὺ δημιουργεῖται ὀλόγυρά μας κρατεῖ τὴν σκέψιν μας δέσμια σὲ μύριους στοχασμούς. Ὁ κάθε στοχασμὸς καὶ ἕνας ὀλόκληρος κόσμος. Ἡ ἀνοιξίς καὶ τὸ καλοκαίρι ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς μας ἐκρηκτικὰ περνοῦν ἀπὸ τὴν σκέψιν μας ὡσὰν θλιμμένες σκιές ποὺ ζητοῦν καταφύγιον ἐσωτερικῆς ἀνακουφίσεως. Μέσα στὸν στρόβιλον αὐτὸν τῶν σκέψεων καὶ τῶν ἐκδηλώσεων τῆς ζωῆς ποὺ ὀλοένα χάνουν τὴν φεγγοβολήν τους καὶ σβύνουν κάτω ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιρα ποὺ δημιουργεῖ ἡ ἐποχὴ τοῦ φθινοπώρου αἰσθανόμεθα τὸ ξύπνημα μιᾶς ἄλλης ζωῆς. Ἡ θρησκεία μᾶς καλεῖ καὶ μᾶς ἀγκαλιάζει μὲ ἀγάπην καὶ στοργὴν μὲ τὶς πρῶτες σιγαλὰς καμπανοκρουσίης τῆς. Μᾶς ὑπενθυμίζει ὑποχρεώσεις ἱερέας. Μὲ ἀναμμένη λαμπάδα μᾶς ὀδηγεῖ πρὸς τὸν Θεόν. Σταματοῦμε τὸν δρόμον μας αὐτὸν γεμᾶτον ἀπὸ δέος στὴν σκέψιν τῆς μικρότητος καὶ ἀναξιότητός μας γιὰ νὰ ἀτενίσουμε τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ τολμήσουμε ἕστω νὰ ζητήσουμε τὴν χάριν καὶ τὴν εὐσπλαγχνίαν του. Μιὰ φωνὴ ὁμως μέσα στὴ θολὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ φθινοπώρου δονεῖ τὴν ψυχὴν μας, μᾶς συγκλονίζει καὶ μᾶς δίδει ἀφάνταστο θάρρος. Μᾶς ὑπενθυμίζει ἡ φωνὴ αὐτὴ τὴν ἀπέραντη ἀγαθότητα τοῦ δημιουργοῦ τῆς φύσεως καὶ διαλύει τοὺς φόβους καὶ τοὺς δισταγμούς μας. Ἀναμετράμε τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν μας καὶ προσπαθοῦμε μὲ τὸ ὕψος μιᾶς εἰλικρινοῦς μετανοίας ποὺ ζώνει τὸν ἐσωτερικὸν μας κόσμον νὰ ἐλαφρώσουμε τὸ βᾶρος τῶν ἁμαρτιῶν μας αὐτῶν καὶ μὲ ἐλαφρότερην τὴν συνείδησιν καὶ τὴν ψυχὴν μας ἀπὸ τὰ κρίματα καὶ τὶς ἀνομίες νὰ συνεχίσουμε τὸν δρόμον ποὺ μᾶς δείχνει κρατώντας ἀναμμένη λαμπάδα τῆς πρωτοπορείας ἢ θρησκείας. Κύριε ἐρχόμεθα πρὸς τὸ ἔλεος καὶ τὴν μεγαλοψυχίαν Σου! Ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ φθινοπώρου σὰν βελούδινον χᾶδι ἀπλώνει τὴν ἀπαλότητα καὶ τὴν γοητεία τῆς σ' ὄλην τὴν ὕπαρξιν μας.

Ὁδεύοντας πρὸς τὸν δρόμο αὐτὸν μ' ἓνα καινούργιο ἐσωτερικὸ κόσμο ἀφίνομεν τὴν σκέψι μας νὰ σκύψῃ προστὰ σὲ ὠρισμένους σταθμούς τῆς χριστιανικῆς ζωῆς. Κάθε σταθμὸς καὶ μιὰ μεγάλη θυσία καὶ ἀκλόνητη πίστι πρὸς τὴν ἰδεολογία τοῦ μεγάλου Λυτρωτοῦ τῆς ἀνθρωπότητος. Μορφές μαρτύρων καὶ ἡρώων τῆς πίστεως σκορπίζουσι γύρω τους μιὰ ἐκθαμβωτικὴ φεγγοβολή καὶ ἡ ἐποχὴ αὐτὴ τοῦ φθινοπώρου ποὺ πλημμυρίζει ἀπὸ ἓνα διαφορετικὸ φῶς προβάλλεται στὰ μάτια καὶ τὴν ψυχὴ μας σὰν μιὰ καινούργια ἀνοιξις ποὺ τὴν ἀγκαλιάζουμε καὶ τὴν ζοῦμε μὲ βαθεῖα κατάνυξι καὶ ἐλπίδα. Αἱ σελίδες τοῦ ἡμερολογίου γυρίζουσι μόνες τους, μᾶς προβάλλουσι μὲ ὅλη τὴν ἀκτινοβολία τους τὶς μορφές τῶν ἁγίων καὶ τῶν μαρτύρων ποὺ πυργώνωντας τὰ μεγάλα καὶ ὑψηλὰ ἰδανικά τους πάνω σὲ στερεὰ θεμέλια ὑψώνονται ἀκλόνητοι ἐπάνω ἀπὸ τὴν προσωρινὴ ζωὴ τοῦ ὕλισμοῦ καὶ τῆς κοσμικῆς προσωρινότητος. Ἡ Ὑψωσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ποὺ ἐωρτάσαμε ἐδῶ καὶ λίγες μέρες, στάθηκε ὁ πρῶτος σταθμὸς στὸν δρόμο τῆς φθινοπωρινῆς πορείας μας ὀδηγώντας πρὸς τὶς μορφές ποὺ ἔγραψαν μὲ τὸ φέγγος καὶ τὴν θυσία τους σελίδες χριστιανικῆς πίστεως καὶ αὐτοθυσίας ὑπέροχες. Ἡ φανερὰ ὀπαδὸς τοῦ θεηγόρου ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν Παύλου, ἡ μάρτυς Θέκλα, μᾶς σταματᾷ στὴν φθινοπωρινὴ πορεία τοῦ πνευματικοῦ μας δρόμου μπροστὰ στὸ μαρτύριό της ποὺ στάθηκε καὶ ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα θαύματα ποὺ κατετρόπεσαν τοὺς ἀπίστους καὶ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ χριστιανισμοῦ. Ὁ Ἰωάννης ὁ Θεολόγος μᾶς ὀδηγεῖ νοερῶς στὴν μικρὰ νησίδα, τὴν Πάτμο, ποὺ τὴν ἐξύψωσε σὲ μεγάλη κοινὴ ἱστορικὴ ἢ θεῖα Ἀποκάλυψις ποὺ προσέφερε στὴν ἀνθρωπότητα ὁ ἐμπνευσμένος ἅγιος καὶ τὴν κατέστησε ἱερὸ προσκύνημα κάθε πιστοῦ χριστιανοῦ. Μᾶς θαμβώνει τὸ φῶς ποὺ ἐπλήρωσε τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχὴ τοῦ εἰδωλολάτρη ἀρεοπαγίτη τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ Διονυνοῦ, ποὺ ἀκούοντας τὸ κήρυγμα τοῦ ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν ἀπεκκήρυξε τὰ ἄψυχα σύμβολα τῆς εἰδωλολατρικῆς θρησκείας καὶ ἐπίστεψε μὲ ἐνθουσιασμὸ εἰς τὸν ἄγνωστον Θεόν, τὸν Χριστό. Ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς μᾶς ἐμφανίζεται μὲ τὴν σειρὰν τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ στὴν φθινοπωρινὴ αὐτὴ πορεία μας καὶ στὸ ξεφύλλισμα τῆς χρυσοῦς βίβλου τῆς χριστιανώσυνης μᾶς δίνει ἀνάγλυφον μιὰ φωτεινὴ σελίδα πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς τὸν Χριστό. Δὲν ἐγνώρισε καθὼς οἱ ἄλλοι εὐαγγελισταὶ καὶ μαθηταὶ τὸν Μεγάλον Διδάσκαλον καὶ δὲν ἤκουσε ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ ἴδιου τὴν διδασκαλίαν Του. Ἐπίστεψε ὡς τόσο σὲ ὅσα εἶχε ἀκούσει καὶ γράφοντας τὸ Εὐαγγέλιόν του ἐστάθηκε ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους κήρυκας τοῦ μεγαλείου τῆς θεότητος καὶ ἐτόνωσεν ὅσον ὀλίγοι μὲ τὴν φλογερότητα τῆς πίστεώς του πᾶν μεταλαμπάδευε διὰ τῶν σελίδων τοῦ εὐαγγελίου του τὴν φλόγα τῶν πιστῶν χριστιανῶν. Στὴν σκέψιν μας στὴν φθινοπωρινὴ αὐτὴ πνευ-

ματική πορεία ζωντανεύει ὁ χιονᾶτος καβαλλάρης στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ, ὁ μυροβλήτης ἅγιος τῆς Θεσσαλονίκης Δημήτριος. Μᾶς καθηλώνει σὲ ἔκστασι καὶ θαυμασμό τὸ μαρτύριό του. Διπλὸς ὁ σεβασμὸς μας πρὸς τὸν μεγαλομάρτυρα ἅγιο ποὺ ἑορτάζεται ἡ μνήμη του κατὰ τὴν φθινοπωρινὴ αὐτὴ ἐποχὴ ἀπὸ ὀλόκληρο τὸν ὀρθόδοξο χριστιανικὸ κόσμο καὶ ἰδίως τὸν ἑλληνικόν. Στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ ὑπῆρξε καὶ πρωτοπόρος στρατιώτης καὶ ὑπέρμαχος τῆς γενετήριάς του πόλεως προβάλλων τὴν πίστι του ὡς τὸ πλεόν ἀλάθητον ὄπλον παρὰ τὸ πλευρὸ τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν ποὺ ἠγωνίζοντο διὰ τὴν πίστιν τους καὶ τῆς πατρίδος των τὴν ἐλευθερίαν.

***

Στὴν εὐλαβικὴ αὐτὴ φθινοπωρινὴ πορεία τῆς σκέψεως καὶ τῆς ψυχῆς μας σταματοῦμε μπροστὰ στὸν ἀσώματο Ἀρχάγγελο Γαβριήλ ποὺ ἡ θεία εὐδοκία προώρισε νὰ ἐξαγγείλῃ εἰς τὸ ρόδον τῆς Ναζαρετ τὴν ἐνανθρώπησι τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν λύτρωσι τοῦ κόσμου ἀπὸ τὴν προπατορικὴ ἁμαρτία ποὺ τὸν ἐβάρυνε. Ἡ γρήγορη αὐτὴ πορεία μας πρὸς τοὺς ἁγίους καὶ τοὺς μάρτυρας τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ὅσοι τιμῶνται κατὰ τὴν φθινοπωρινὴν αὐτὴ περίοδο, φέρει ἀναμφισβητήτως τὴν ψυχὴ μας κοντήτερα πρὸς ἓνα κόσμον ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐξερχόμεθα ἀναβαπτισμένοι καὶ ἀναπνέοντες. Τὸ σφρίγος τῆς ζωῆς καὶ οἱ συνθήκες ποὺ ἐδημιούργησαν ὁ ὕλισμὸς καὶ οἱ πρόοδοι προκαλοῦν ἀναμριβόλως τὴν παρέκκλισί μας ἀπὸ τὸν εὐθὺ δρόμον ποὺ ἐχάραξε ὁ Διδάσκαλος.

Τὸ φθινόπωρον ὡς σταθμὸς ἐποχικὸς τοῦ ἔτους ἀποτελεῖ ἀθέλητα καὶ σταθμὸν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Ἡ γαλήνη ποὺ δημιουργεῖ τὴν ψυχικὴ καὶ πνευματικὴ περισυλλογὴ ἔχει τὴν εὐργετικὴν τῆς ἐπίδρασι σὲ ὅλην τὴν ὑπαρξί μας. Λησιμονοῦμε τὴν ζωὴ ἁμαρτωλῶν περιόδων καὶ ἐποχῶν καὶ στὴν γαλήνη τοῦ φθινοπώρου κάτω ἀπὸ τὰ φυλλορροοῦντα δένδρα καὶ ὑπὸ τὴν ἀτμόσφαιρα ποὺ ἀναδίνει μιὰ ἐλαφρὴ θλίψι καὶ μελαγχολία ἀναζητοῦμε τὴν ἐπικοινωνία μας μὲ τὸν Οὐράνιον κόσμον. Δὲν πρόκειται περὶ φαντασίας καὶ αὐταπάτης. Εἶναι ἡ πραγματικότης ποὺ τὴν ζοῦμε ἔστω καὶ ὑποσυνειδήτως. Τὴν ζοῦμε λυτρωμένοι ἀπὸ τοὺς γηίνους πειρασμούς. Γι' αὐτὸ καὶ χαιρετίζουμε τὸ φθινόπωρον ὡς ἓνα ἀναβάπτισμα ψυχικόν. Αἰσθανόμεθα πλησιέστερά μας τὴν ἀγάπη καὶ τὴν καλωσύνη τοῦ Θεοῦ. Στὰ θλιβερὰ ψιθυρίσματα τῶν φύλλων ποὺ ψυχορραγοῦν καὶ πέφτουν ὡσὰν ν' ἀκοῦμε κάποιες μυστικὲς φωνές, ποὺ τὶς δεχόμεθα σὰν φωνές ποὺ κατεβαίνουν ἀπὸ τὸ μακρυνὸν κόσμον τῶν ἀγγελικῶν ταγμάτων. Ὅραματιζόμεθα πολυόματα Χερουβεὶμ καὶ ἑξαπτέρυγα Σεραφεὶμ νὰ ἀγκαλιάζουν τὴν ψυχὴ καὶ τὴν ὑπαρξί μας.

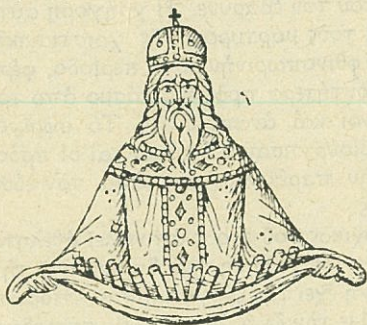
ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ» Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»

Πρέπει νάμαστε πάντα μας ὑπερήφανοι, ὑπομονικοὶ
καὶ μεγαλόψυχοι.

Ὅταν ἦτανε Πατριάρχης στὴν Ἀλεξάνδρεια ὁ μεγάλος Ἰωάννης ὁ Ἐλεήμονας ἔστειλε, γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς Ἐκκλησίας του, δέκα τρία καράβια, γιὰ νὰ κουβαλήσουνε σιταροκρίθαρα ἀπὸ τὴ Δύσι. Μὰ στὸ γυρισμὸ τους, ὅταν ἐπλησίασανε στὸ Ἀδριατικὸ πέλαγος τὰ βρῆκε ἀνεμοδαρμὸς καὶ τρικυμία μεγάλη, καὶ γιὰ νὰ μὴ βουλιάζουνε, ἀναγκαστήκανε οἱ καραβοκυρεῖοι νὰ ρίξουνε τὸ φορτίο ὀλόκληρο στὴ θάλασσα, πού ἐστοίχισε τριακόσιες χιλιάδες φλουριά. Ὅταν λοιπὸν οἱ καπετανεῖοι καὶ τὸ πλήρωμα τῶν καραβιῶν ἔφθασαν στὴν Ἀλεξάνδρεια ἀδειανοί, μόλις ἐξεμπάρκαραν κι' ἐβγήκαν στὴ στεριά,

κατέφυγαν σὲ κάποιον ναό. Τῶμαθε λοιπὸν αὐτὸ ὁ Πατριάρχης κι' ἐδόξασε καὶ γι' αὐτὸ τὸ Θεό. Τοὺς ἔστειλε δὲ ἀμέσως ἓνα γράμμα, πού δὲν εἶχε γράψει τίποτες ἄλλο, παρὰ τὰ λόγια μονάχα τοῦ Ἰώβ. «Ὁ Κύριος ἔδωκε, ὁ Κύριος ἀφείλετο». Ἐλάτε λοιπὸν, ἀδελφοί μου, χωρὶς νάχετε κανένα φόβο μέσα σας γι' αὐτὸ πού γίνηκε. Ὁ Κύριος θὰ μᾶς

γνοιασθῆ καὶ θὰ τὰ διορθώσῃ ὅλα.

Κι' ἐπειδὴ ἐπήγαιναν καὶ τὸν ἐπισκέπτονταν πολλοὶ Ἀλεξανδρινοὶ καὶ τὸν παρακαλοῦσαν νὰ συγχωρήσῃ τοὺς φταιχτες, τοὺς ἐκάλεσε καὶ τοὺς εἶπε, πῶς δὲν πρέπει νὰ στενοχωριοῦνται γιὰ τὴ ζημιὰ πού ἔπαθαν τὰ καράβια, ἐπειδὴ κανεὶς δὲν φταίει γι' αὐτό, παρὰ μονάχα ὁ ἴδιος. — Γιατί, τίποτα δὲν θὰ γινόντανε, ἂν ἐγὼ δὲν μεγαλοπιανόμουνα, πῶς ὀρίζω πράγματα ξένα, ἢ καλύτερα τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ κι' ὁ Θεός, θέλοντας νὰ μὲ ταπεινώσῃ, ἐπέτρεψε νὰ γίνη το κακὸ καὶ ἡ ζημιὰ αὐτή. Ἡ ἐλεημοσύνη, ἀδελφοί μου, ὅταν δὲν γίνεταὶ καθὼς πρέπει, γεννᾷ τὴν ὑψηλοφροσύνη καὶ τὴν ματαιοδοξία. Ἡ φτώχεια ὁμως κάνει τὸν ἄνθρωπο νᾶναι ταπεινός. Ἀπὸ τὴν ματαιοφροσύνη μου λοιπὸν ἀποστερήθηκα κι' ἐγὼ δύο καλά. Πρῶτα πρῶτα τὴν ἐλεημοσύνη καὶ δεύτερα, ἐγίνεκα γι' αὐτὴν αἴτιος νὰ χαθοῦνε τόσα χρήματα. Παίρνω λοιπὸν ὅλο τὸ κρίμα στὸ λαίμω

μου, κι' ἄς μὴ στενοχωριέται κανεὶς ἄλλος. Ὁ Θεὸς, ἀδελφία μου, ποὺ προστατεύει τὴν φτώχεια, θὰ μᾶς εὐσπλαγχνισθῆ κι' ἐμᾶς, καὶ θὰ μᾶς βοηθήσῃ στὴν ἀνάγκη μας. Γιατὶ «οὐ μὴ σε ἀνῶ, οὐδ' οὐ μὴ σε ἐγκαταλείπω». Εἶναι δικὸς του λόγος αὐτὸς καὶ εἶναι βέβαιος καὶ πιστός.

Μ' αὐτὸν λοιπὸν τὸν τρόπον ἐμψυχώθηκαν αὐτοὶ ποὺ ἐπήγαν νὰ τὸν παρακαλέσουνε. Καὶ δὲν ἐπέρασε πολὺς καιρὸς κι' ὁ Θεὸς ἔστειλε διπλᾶ ἀγαθὰ στὸ νέον αὐτὸν Ἰώβ, κι' ἔδειξε τότε πρὸς τοὺς ἀγαπημένους πολὺ μεγαλύτερη μεγαλοψυχία καὶ ἀπλοχεριά ἀπὸ ἄλλοτες.

Πῶς ἐτιμωρήθηκε ἓνας ἀσκητῆς ποὺ μεγαλοπιανότανε.

Ἦτανε κάποιος ἀδελφός, ποὺ ἦτανε πολυφημισμένος γιὰ τὴν ἄσκησή του. Αὐτὸς λοιπὸν ἀκούοντας πολλὰ γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ Ἁγίου Παχώμιου, ἐπῆγε καὶ τὸν βρῆκε, καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ τὸν δεχθῆ στὸ Κοινόβιό του. Τὸν ἐδέχθηκε λοιπὸν. Καὶ δὲν ἐπέρασε πολὺς καιρὸς καὶ τοῦ ἐγεννήθηκεν ἡ ἐπιθυμία νὰ βασανισθῆ γιὰ τὸν Χριστὸ καὶ νὰ γίνῃ μάρτυρας· ἐνῶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰρήνευε κι' ἐπρόκοβε ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, καὶ βασιλεῖς ἦτανε ὁ ἅγιος Κωνσταντῖνος.

Ἐπήγαινε λοιπὸν καὶ παρανοχλοῦσε συχνὰ τὸν μακάριο καὶ τοῦλεγε·—Ἀββᾶ μου, προσευχήσου στὸ Θεὸ νὰ μὲ καταξιώσῃ νὰ γίνω κι' ἐγὼ μάρτυρας. Κι' ὁ ἅγιος Γέροντας τὸν ἐνουθετοῦσε κάθε φορὰ καὶ τοῦλεγε·—Ἀδελφέ μου, νὰ ὑπομονεύεσαι, καὶ νάχῃς ταπεινοφροσύνη, κάνοντας πάντα τὴν ἄσκησή σου ἀφεγάδιαστα καὶ μὲ γενναιότητα. Καὶ νᾶσαι βέβαιος, πῶς ἂν γίνῃς μιμητῆς τοῦ Χριστοῦ στὴ ζωὴ μας αὐτὴν, στὸν ἄλλο κόσμον θὰ πᾶς κι' ἐσὺ στὸν Παράδεισό του, μαζί μὲ τοὺς ἁγίους Μάρτυρας. Μὴν ἀφήνῃς λοιπὸν νὰ μπαίνουν στὴν καρδιά σου τέτοιοι λογισμοί.

Αὐτὸς ὅμως δὲν ἄκουγε τίποτα καὶ δὲν ὑποχωροῦσε, παρὰ κάθε ἡμέρα γινότανε κι' ἐνοχλητικώτερος στὸν Ἅγιο κι' ἐπήγαινε καὶ τοῦ πρόσπεφτε νὰ μεσιτέψῃ καὶ νὰ προσευχηθῆ γι' αὐτὸν στὸ Θεό. Θέλοντας λοιπὸν ν' ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τὴν ἐνόχλησή του αὐτὴ τοῦ εἶπε κάποτε·—Ἀφοῦ τὸ θέλεις τόσον ἐπίμονα ἐγὼ θὰ δεηθῶ στὸ Θεό, καὶ μπορεῖ νὰ σοῦ στείλῃ κάποια εὐκαιρία, γιὰ νὰ τὸ κάμῃς. Πρόσεξε μονάχα καλὰ, μήπως, ὅταν θάρθῃ ἡ ὥρα, δὲν τὸ κατορθώσῃς· κι' ἀντὶ νὰ ματυρήσῃς ἀπαρησηθῆς τὸν Χριστό. Γιατὶ εἶναι μεγάλο λάθος μας, νὰ ἀποζητᾶμε νὰ πέσωμε θεληματικὰ μας σὲ πειρασμό, ἐνῶ ὁ Κύριός μας μᾶς ἐπρόσταξε νὰ ζητᾶμε, νὰ ξεμακραίνῃ ἀπὸ κοντὰ μας. «Ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ».

Ἐπέρασαν λοιπὸν ἀπὸ τότε δυὸ χρόνια. Καὶ κάποτες ὁ Ἅγιος

ἔστειλε μερικούς ἀδελφούς στὴν περιφέρεια κάποιου χωριοῦ, πού βρισκότανε ψηλότερα ἀπὸ τὸ Μοναστήρι, γιὰ νὰ μαζέψουνε βούρλα, γιὰ τὰ φαθιά πού ἔπλεκαν. Στὴν περιοχή λοιπὸν τοῦ χωριοῦ αὐτοῦ φανερωθήκανε κάποιοι βάρβαροι, πού τοὺς ἔλεγαν Βλέμμυες. Κι' ὁ Ἅγιος τότε, σὰν τῶμαθε, φροντίζοντας γιὰ τοὺς ἀδελφούς πού βρίσκονταν ἐκεῖ, τοὺς ἔστειλε λίγα τρόφιμα μὲ τὸν ἀδελφὸ πού ἤθελε νὰ μαρτυρήσῃ, καὶ τοὺς παράγγειλε νὰ προσέχουνε καὶ ν' ἀσφαλίζονται. Καὶ προβλέποτας τὰ μελλούμενα, τοῦ εἶπε κάπως αἰνιγματικά—Νά! ἦλθεν ἡ ὥρα πού περίμενες, καὶ ἡ ἡμέρα τῆς σωτηρίας σου. Ἐπῆρε λοιπὸν αὐτὸς ἓνα γαιδούρι, κι' ἀφοῦ τὸ φόρτωσε μὲ τὶς προμήθειες, ξεκίνησε γιὰ τοὺς ἀδελφούς. Κι' ὅταν ἐξεμάκρυνε κι' εὑρέθηκε στὴν ἔρημιά, οἱ βάρβαροι ἔλαχε νὰ κατεβαίνουν ἀπὸ τὸ βουνό, γιὰ νὰ πάρουνε νερό, καὶ τὸν συλαπάντησαν. Τὸν ἔπιασαν λοιπὸν, τὸν ἐδέσανε πισθάγκωνα καὶ τὸν πήρανε στὰ λημέρια τους, μαζί μὲ τὸ γαιδούρι πού εἶχε φορτώσει τὶς προμήθειες. Ὅταν λοιπὸν ἐπλησίασε, οἱ ἄλλοι βάρβαροι τὸν ἐκοροῖδευαν, κα τοῦλεγαν νὰ προσκυνήσῃ κι' αὐτὸς τὰ εἰδωλά τους. Ἐσφαξαν λοιπὸν διάφορα ζῶα κι' ἔκαναν σπονδὲς στοὺς θεοὺς τους, καὶ σέρνοντας στανικά του τὸν ἀσκητὴ, τὸν ἐπρότρεπαν νὰ κάνῃ κι' αὐτὸς σπονδὴ. Κι' ἐπειδὴ αὐτὸς ἀντιστεκότανε, ἐβύμωσαν, καὶ στὸ θυμὸ τους ἐπάνω ἔσυραν τὰ σπαθιά τους καὶ τὸν ἐφοβέριζαν, τὼς ἂν δὲν τὸ κάνῃ, θὰ τὸν σφάξουνε. Κι' αὐτὸς, ὅταν εἶδε τὰ γεγυμναμένα σπαθιά καὶ τὴν ἄγρια ὄψη τους, καταφοβήθηκε κι' ἔφαγε μαζί τους ἀπὸ τὰ εἰδωλόσφακτα. Κι' ἔτσι, ἐπειδὴ ἐδειλίασε τὸ σωματικὸ του θάνατο, ἀπόθανε τὸν ψυχικὸ θάνατο, κι' ἀπαρνήθηκε τὸν Χριστό.

Ἦστερα ἀπ' αὐτό, οἱ βάρβαροι τὸν ἀφήκανε ἐλεύθερο. Κατέβηκε λοιπὸν τρεχᾶτος ἀπὸ τὸ βουνό, κι' ὅταν ἐνοιωσε τὸν ἑαυτὸ του ἀσφαλισμένο, ἦλθε στὰ συγκαλά του καὶ συναισθάνθηκε τὴν παρανομία του καὶ τὴ μεγάλη ἀσέβεια πού ἔκαμε. Ἐσχίσε λοιπὸν τὰ ρούχα του, κι' ἐσυχνοκτυποῦσε κι' ἔδερνε τὸ πρόσωπό του, κι' ἐγύρισε σὲ κακὴ κατάσταση στὸ Μοναστήρι. Ἐκατάλαβε λοιπὸν ὁ μακάριος Παχώμιος αὐτὸ πού τοῦ συνέβηκε, κι' ἐβγήκε καταλυπημένος ἀπὸ τὸ κελλί του, γιὰ νὰ τὸν χαιρετήσῃ. Κι' αὐτὸς μόλις τὸν εἶδε νὰ πλησιάζῃ, ἔπεσε προύμυτα κι' ἐθρηνολογοῦσε κι' ἐδερνόντανε, κρᾶζοντας — Ἀμάρτησα στὸ Θεὸ καὶ πρὸς ἐσένα, Πατέρα μου, γιὰτὶ δὲν ἄκουσα τὶς φρόνιμες συμβουλές σου· γιὰτὶ, ἂν σ' ἄκουγα, δὲν θὰ πάθαινα τὰ ρεζιλίκια αὐτὰ πού ἔπαθα. Κι' ὁ μεγάλος Παχώμιος τ' ἀπάντησε — Σῆκω ἐπάνω, δυστυχημένε καὶ πανάθλιε. Μονάχος σου, ταλαίπωρε, ἀποστέρησες τὸν ἑαυτὸ σου ἀπὸ τόσα ἀγαθὰ. Γιὰτὶ πραγματικὰ ἡ καλομοιριά σου ἐστάθηκε μεγάλη. Σοῦ στόλισαν μὲ στεφάνι τὸ κεφάλι σου, κι' ἐσὺ τὸ πέταξες καὶ τὸ ποδο-

πάτησης. Ὁ δεσπότης μας ὁ Χριστὸς ἐστάθη μπροστά σου καὶ θέλησε νὰ σὲ στολίση μὲ βασιλικὴ κορώνα, καὶ σὺ, μέσα σὲ λίγα λεπτὰ τῆς ὥρας, τὸν ἀρνήθηκες. Καὶ γιὰ ν' ἀποφύγῃς τὸ θάνατο, ποὺ δὲν θὰ γλυτώσης κάποτε ἀπ' αὐτόν, ἀρνήθηκες τὴν πίστη σου καὶ τὸ Θεό σου, κ' ἔχασες τὴν αἰώνια ζωή. Ποῦ εἶναι λοιπὸν τὰ λόγια σου καὶ οἱ προηγήθερές σου καυχησιολογίες, ποὺ ἐπήγγεν ἡ ἐπιθυμία σου γιὰ νὰ μαρτυρήσῃς;

Κ' ἐκεῖνος τ' ἀπάντησε— «Ἀμάρτησα, Πατέρα μου, καὶ φταίω ὁ κακορίζικος, κ' οὔτε ἔχω τὸ κουράγιο νὰ σηκώσω πλέον τὰ μάτια μου πρὸς τὸν οὐρανό. Ἐχάθηκα, Πατέρα μου, ὁ ἄμοιρος. Ναί, Πατέρα μου, εἶμαι ἕνας πανάθλιος, ποὺ δὲν βρίσκω πλέον τὴ δύναμη οὔτε νὰ μετανοήσω. Τί νὰ κάμω ὁ ἄθλιος, Πατέρα μου; Δὲν τὸ περίμενα ποτέ που πὼς θὰ γινότανε αὐτό». Τέτοια καὶ τέτοια τοῦλεγε, μοιρολογώντας πικρά. Κι' ὁ Ἅγιος τ' ἀπάντησε.

—Ἐσύ, δυστυχισμένε, μὲ τὰ καμώματά σου, ἀποξενώθηκες ὅλως διόλου ἀπὸ τὸ Θεό. Ὁ Θεὸς ὅμως εἶναι πανάγαθος, καὶ ποτέ δὲν βαστᾷ τὸ θυμὸ του καὶ δὲν ἀφανίζει τὸ πλάσμα του. Γιατὶ μονάχα τὸ καλὸ καὶ τὴν προκοπὴ μας θέλει, καὶ πανεύσπλαγχνος ὅπως εἶναι, σηκώνει στοὺς ὤμους του τὶς ἀμαρτίες μας· φθάνει νὰ μετανοήσωμε. Γι' αὐτὸ, μὴν ἀπελπίζεσαι. Ὑπάρχει ἐλπίδα σωτηρίας. Γιατί, μᾶς εἶπαν, πὼς κ' ἂν κοπῇ κάποιος δένδρο, ξαναπετᾷ καινούργιους βλαστούς. Ἄν λοιπὸν θέλῃς νὰ μ' ἀκούσης καὶ νὰ κάνῃς στὴν ἐντέλεια αὐτὰ ποὺ θὰ σοῦ εἰπῶ, ὁ Θεὸς θὰ σὲ συγχωρήσῃ.

Κι' αὐτὸς κλαίοντας πικρά, τοῦλεγε— Ἐὰ σ' ἀκούσω, Πατέρα μου, καὶ θὰ συμμορφωθῶ τέλεια σ' ὅ,τι καὶ νὰ μοῦ εἰπῇς. Κι' ὁ μεγάλος Παχώμιος τὸν ἐπρόσταξε ν' ἀποτρεβηχθῇ σ' ἕνα ἀπόμερο καὶ ξεμοναχιασμένον κελλί, καὶ νὰ μείνῃ ἐεὶ ηλειαμένος, ὡσότου ν' ἀποθάνῃ. Καὶ νὰ τρώῃ ἡμέρα παρ' ἡμέρα ψωμί μονάχα καὶ ἄλατι, καὶ νὰ πίνῃ λίγο νερὸ μόνο. Καὶ καθημερινῶς, νὰ πλέκῃ δυὸ ψάθες, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἀδελφοὶ πλέκουνε μιὰ μονάχα, ὅπως εἶναι ὁ καινισμός. Καὶ ν' ἀγρυπνᾷ καὶ νὰ προσεύχεται, ὅσο μπορεί, καὶ νὰ μὴ σταματᾷ διόλου νὰ κλαίῃ γιὰ τὶς ἀμαρτίες του. Κι' αὐτὰ τὰ δέχθηκεν ὅλα πολὺ πρόθυμα. Κι' ἐπῆγε κ' ἐκλείσθηκε σ' ἕνα κελλί, ὅπως τὸν ἐπρόσταξε. Κι' ἔκανε μάλιστα τὰ διπλᾶ ἀπὸ ὅσα τὸν ἐπρόσταξε. Κι' ὡς τὴν θανή του, δὲν συναγοικῆθηκε μὲ κανέναν ἄλλο, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ἅγιο καὶ τὸν ὑποτακτικὸ του Θεόδωρο, καὶ μὲ λίγους Γέροντες. Καὶ πέρασε δέκα ὀλόκληρα χρόνια, μὲ τέτοια ἀσκησιὰ καὶ μὲ τέτοιον ἀγῶνα, καὶ ὕστερα μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ, ἀναπαύθηκε στὸν Κύριο.

Στὸ περιθώριο τῆς Γραφῆς
καὶ τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας

ΙΕΡΟΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

Ἡ πρόσδεσις στὸν Κύριο.

Ὁ Χριστὸς μᾶς σύρει ἀπὸ τὴν ἀπώλεια στὴ σωτηρία, ἀπὸ τὴν ἁμαρτία στὴν ἀγιότητα, ἀπὸ τὸν θάνατο στὴν ἀθανασία, ἀπὸ τὴ φθορὰ στὴν Ἐδέμ. Μᾶς φωνάζει, λέγοντας:

“Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν: Ἐλᾶτε καὶ προσδεθῆτε σὲ μένα. Ἦλθα νὰ σύρω ὅλους στὴν ἄνω μακαριότητα. Ἀλλὰ μόνο ἐκεῖνοι, ποὺ θὰ προσδεθοῦν ἀπὸ δική τους, ἐλεύθερη προαίρεσι, θὰ σωθοῦν.

Ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν: Γιὰ νὰ πραγματοποιηθῇ αὐτὴ ἡ μετακίνησις, πρέπει νὰ λύσετε τὶς πέδες τῶν δισταγμῶν καὶ τῶν παθῶν, παραπτῶντας ὅ,τι σᾶς ἐνώνει μὲ τὸν Κόσμο, τὸν Διάβολο καὶ τὴ Σάρκα.

Καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ: Γιὰ νὰ μὲ ἀκολουθῇ κανεὶς, πρέπει νὰ εἶναι ἐφοδιασμένος μὲ δικό του πηδάλιο. Κι’ αὐτὸ τὸ πηδάλιο εἶναι ὁ Σταυρὸς μου, ποὺ τὸν κάνω καὶ δικό σας.

Καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε ;

Μετὰ τὴν πτώσι, οἱ πρωτόπλαστοι εἶδαν ὅτι ἦσαν γυμνοί. Ἐκάλυψαν λοιπὸν τὴν γυμνότητά τους μὲ κάτι πρόχειρο, ποὺ τοὺς πρόσφερε ἡ ὑλικὴ κτίσις.

Ὁ ἄνθρωπος, ἔχοντας χάσει τὸν Θεό, νοιώθει ἓνα ἄπειρα μεγάλο κενὸ στὸν ἑαυτό του. Αὐτὸ τὸ κενὸ τὸ ἀναπληρώνει μὲ τὰ τοῦ κόσμου. Ἄν μετανόησι, ἀνανήψῃ κι’ ἀναγεννηθῇ, ἐπανέρχεται στὴν πλήρη γυμνότητα, τὴν ἀρχέγονη, ποὺ πρότυπό της εἶναι ὁ γυμνὸς πάνω στὸ Σταυρὸ Ἰησοῦς. Ὅσο περισσότερο Χριστὸ ἔχουμε, τόσο λιγώτερα ζητᾶμε ἀπὸ τὸν κόσμο. Ποιὰ εἶναι τὰ ἐνδύματα, ποὺ προσφέρει ὁ κόσμος σὲ ὅσους νοιώθουν τὴ μετὰ τὴν παρακοὴ γύμνια; Τὸν πλοῦτο, τὴ θύραθεν σοφία, τὴν κοσμικὴ ἰσχύ, τὴ γήϊνη δόξα. Μ’ αὐτὰ τὰ μάταια ἐνδύματα προσπαθοῦν νὰ σκεπάσουν τὸν ἑαυτό τους ὅσοι δὲν εἶναι χριστοφόροι. Καὶ καταβάλλουν τέσους κόπους γιὰ νὰ τὰ ἀποκτήσουν. Τὰ ἀποζητοῦν, τὰ λαχταροῦν γιὰτὶ θέλουν νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ τὸ θανατερό ψυχὸς, ποὺ τοὺς περιβάλλει, τὸ ψυχὸς τῆς ἁμαρτίας. Μακάριος ὅποιος δὲν μεριμνᾷ γιὰ τὰ μάταια αὐτὰ ἐνδύματα, ἔχοντας ἀκούσει κι’ ἐφαρμόσει τὴν πρόσκλησι τῆς Ἐκκλησίας: Χριστὸν ἐνδύσασθε.

Οἱ δύο Ἰσαπόστολοι.

Ὁ Ἅγιος Κωνσταντῖνος κι' ἡ μητέρα του, ἡ Ἁγία Ἐλένη, τιμήθηκαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία μὲ τὸν ὑπερπρόθητο τίτλο τῶν Ἰσαποστόλων. Τὸ ἔργο τους ὑπῆρξε ἐφάμιλλο, σύνδρομο, παράλληλο πρὸς ἐκεῖνο τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων.

Ἀπὸ μιὰ ἄποψι, ὅμως, στάθηκε πιὸ ἀξιόμισθο ἀπὸ ἐκεῖνο. Οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι, κατὰ θεία οἰκονομία, ἀγωνίσθηκαν εὐζωνοί, γυμνῆται. Χωρὶς τὸ φορτίο καὶ τὰ ἐμπόδια τοῦ πλοῦτου, τῆς ἰσχύος. Ὁ Κωνσταντῖνος κι' ἡ Ἐλένη ἀναδείχθηκαν ἔχοντας αὐτὸ τὸ φορτίο κι' αὐτὰ τὰ ἐμπόδια. Οἱ ψυχὲς καὶ τῶν δυὸ δὲν παρασύρθηκαν οὔτε στομώθηκαν. Ἀπέδειξαν ἔτσι πλήρως τὴν πραγματικότητα τῆς ρήσεως τοῦ Κυρίου, κατὰ τὴν ὁποία ναὶ μὲν εἶναι εὐκολώτερο νὰ περάσῃ ὁ κάβος ἀπὸ τὴν τρύπα τοῦ βελονιοῦ παρά νὰ μπῆ στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν πλούσιος, ἀλλὰ τὰ ἀδύνατα μπροστὰ στὶς ἀνθρώπινες συνθήκες εἶναι δυνατὰ στὴ χάρι του Θεοῦ. Μ' αὐτὴ τὴ βαρεῖα σκευή, μ' αὐτὲς τὶς πέδες, ὁ Κωνσταντῖνος κι' ἡ Ἐλένη ἔτρεξαν σὰν νὰ ἦσαν γυμνοὶ στὸ στάδιο τοῦ Χριστοῦ.

Ἄς ἔχουμε, λοιπόν, τὴ βεβαιότητα, ὅτι κι' οἱ ὅποιοσδήποτε δικές μας ἀντίξοες συνθήκες δὲν εἶναι ἰκανὲς νὰ ἀνακόψουν τὴν τελειώσι μας. Ὅλα τὰ κατορθῶναι ἢ χάρις τοῦ Θεοῦ. Ἄρκει νὰ τῆς ἀφεθοῦμε ὀλόψυχα.

Οἱ φειδωλοὶ σπορεῖς.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος προειδοποιεῖ: «Ὁ σπείρων φειδομένης φειδομένως καὶ θερίσει». Μιὰ μεγάλη ἀλήθεια, πού ὅλοι τὴν καταλαβαίνουμε, ἀλλὰ τόσο λίγοι τὴν κάνουν οἶστρο τῆς πολιτείας τους σ' αὐτὸν τὸν κόσμον. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ κύριος παράγων τῆς σωτηρίας. Κοντὰ σ' αὐτὸν ὅμως εἶναι ἀπαραίτητος κι' ὁ παράγων τῆς δικῆς μας προαιρέσεως. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ εἶναι ἄπειρη γιὰ ὅλους τοὺς χριστιανούς. Ὅσοι ὅμως ἀπ' αὐτοὺς δὲν τῆς δίνουν ὀλόκληρη τὴν καρδιά τους, δὲν ἀποκομίζουν τὸ μεγάλο κέρδος τῆς σωτηρίας. Θὰ σωθοῦμε κατὰ τὸ μέτρο τῆς δικῆς μας κατανεύσεως. Αὐτὸς εἶναι ὁ μεταβλητὸς παράγων πού ἐπιδέχεται αὔξησι. Ὁ ἄλλος παράγων, ἡ θεία χάρις, εἶναι πάντοτε ἀπεριόριστη δυνάμεως.

«Οἱ ἀγαπῶντες μισεῖτε...»

Λέγει ὁ Δαυὶδ: «Οἱ ἀγαπῶντες τὸν Κύριον μισεῖτε πονηρά.» Ὅποιος ἀγαπᾷ ἀληθινὰ τὸν Θεό, μισεῖ χωρὶς περιθώρια συμβιβασμῶν τὴν ἁμαρτία. Αὐτὸ τὸ βλέπει κανεὶς σὲ ἀπαράμιλλο βαθμό

στὸν μαθητὴ τῆς ἀγάπης, τὸν Εὐαγγελιστὴ Ἰωάννη. Κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἄλλους θεοπνεύστους συγγραφεὶς τῆς Καινῆς Διαθήκης δὲν καταφέρεται μὲ τόση σφοδρότητα, μὲ τόσο ἀμείλικτο τρόπο κατὰ τῆς ἀμαρτίας ὅσο ἐκεῖνος, ἐπαληθεύοντας ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποφί τὴν ἐπονομασία «Υἱὸς Βροντῆς», πού τοῦ ἔδωσε ὁ Χριστός. Ὅσο πιὸ πολὺ κατέχεται κανεὶς ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, τόσο πιὸ ἄσπονδος εἶναι ἀπέναντι τοῦ Διαβόλου καὶ τῶν ἔργων του.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Γ. Φτέρη, Τὸ μαρτύριο τοῦ Χρυσοστόμου. — **Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου**, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Ἐκκλησία καὶ Πατρίς. — **Ἀρχιμ. Προκοπίου Παπαθεοδώρου**, Πλειότερον καὶ καθαρώτερον φῶς στὴν νεολαίαν μας. — «Φιλοθέου Ἀδολεσχίας» μέρος δεύτερον. Ἐπιστάσις καὶ διδάγματα ψυχοφελῆ καὶ σωτηριώδη ἀπὸ τὴν Ἔξοδο, ὑπὸ **Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρως** (Ἀπόδοσις **Θεοδ. Σπεράν-τσα**). — **Βασιλείου Ἡλιάδη**, Μία φθινοπωρινὴ πνευματικὴ καὶ ψυχικὴ πορεία πρὸς τὸν κόσμον πού μᾶς φέρει πλησίον τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξερχόμεθα ἀναβαπτισμένοι. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Εὐεργετινὸν» ἢ «Συναγωγὴ ἠθικῶν διδασκαλιῶν». Ἀπόδοσις **Ἀνθίμου Θεολογίτη**. — **Βασ. Μουστάκη**, Ἴεροὶ στοχασμοί.

Ὁ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ δίδῃ ἀπαν-
τήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομέ-
νων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν πρὸς
τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λει-
τουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι
Ἐφημέριοι δύνανται νὰ ἀπευθύνουν ἐρωτήματα
ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις θὰ δί-
δωνται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ **ΕΚΚΛΗΣΙΑ**
Ὁδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι. - Τηλ. 227.689.